

Acte tercer

Una sala en el Palau Real

ESCENA PRIMERA

CLAUDI, GERTRUDIS, POLONIUS, OFELIA, RICARD Y GUILLÉM

CLAUDI

Y no heu pogut saber per la conversa
De que li vé el desordre y bojería
Que 'l seny li torba amargament?

RICARD

Conéixer
Ell sab prou be que es foll y desvarieja,
Mes no 'ns vol dir la causa.

GUILLÉM

Ni 'l trobarem
Tampoc á punt de examinar; al veure
Que volém descobrir perquè folleja,
Ab sortides de boig, ens desconcerta.

GERTRUDIS

Y, os va rebre molt be?

RICARD

Ab cortesia.
Com sempre acostumava.

GUILLEM

Vaig notarli
Un cert encongiment.

RICARD

Poc preguntava
Pero promte á tots dos ens responia.

GERTRUDIS

L'heu convidat á un passa-temps?

RICARD

Senyora,
Uns còmics, per etzar, venint trobàrem,
L'hi diguerem á n'ell y desseguida
Va dir que li plauria de sentirlos.
Ja son aquí. crec que la nit aquesta
De ferli una comedia tenen ordre.

POLONIUS

Es veritat; y m'ha pregat convide
A Vostres Majestats pera que hi vajan.

CLAUDI

Ab molt gust hi anirém; me plau que tinga
Eixa afició. Vosaltres conservéuli,
Y á aquestes diversions encoratjáulo.

RICARD

Així ho farém tots dos; á vostres ordres!

ESCENA II

CLAUDI, GERTRUDIS, POLONIUS, OFELIA

CLAUDI

Ma volguda Gertrudis: deus anarte'n,
He disposat que al venir Hámlet, trobe
Com per etzar á Ofelia. Jo y son pare,
Com més aptes y útils testimonis,
Nos posarém per véureho, sens ser vistos,
Aixís podrém jutjar tot el que passa
Entre tots dos. Dels fets y les paráules
Del príncep, hem traurém si amor es causa
Del gran mal qu'ell pateix.

GERTRUDIS

Vos obeheixo;
Per lo que á mí m pertoca, hermosa Ofelia,
Y, cóm voldria jo, que ta hermosura
Fos la causa felís de sa follia!
Llavors esperaria que tes prendes
Per la ditxa dels dos, li retornésen
La salut que va perdre!...

OFELIA

Jo, senyora,
També voldria que aixís fos!

ESCENA III

CLAUDI, POLONIUS y OFELIA

POLONIUS

Ofelia,
Passeja 't per aquí. (*Al Rey.*) Si be l'hi sembla
A Vostre Majestat, ara amaguémnos.

Fes veure que llegeixes aquest llibre, (*A Ofelia*)
(*L' hi dona un llibre.*)

Aixó disculpará que aquest lloc sia
Tan solitari, es cert, y cuántes voltes
D' aixó havém d' acusarnos Qué vegades
De devoció ab l' aspecte, y apariencia
De piadoses accions, al mateix diable
Enganyém tots!...

CLAUDI

Aixó de cert ho es massa!
(*Ap.*) (Aquesta reflexió, ay! ma consciencia
Ha ferit crudelment! De la perduda
Dona de món el retocat visatge
No es més lleig quan li trauhen la pintura
Que mon crim disfrassat entre traydores
Paráules! Deu del cel! quin pés m' aixafa!)

POLONIUS

Sento que vé, Senyor, ens convé anar-nos.
(*Surten Claudi y Polonius.*)

ESCENA IV

HAMLET Y OFELIA

(*Hamlet parlará creyentse qu' está sol.*
Ofelia a un extrém del escenari fa
veure que llegeix.)

HAMLET

O ésser ó no ésser! Es aquesta
La qüestió. Quina es l' acció més digne
De nostre ment? d' una fortuna injusta
Sufrí els embats, ó brassejá (1) ab coratge

(1) El verb *brassejar* fa que 's puga traduhir exactament el *or to take arms against* de l' original.

Contra eix torrent de penes, y acabarles
Ab resistencia ardida? Es un somni
No més, la mort? Y ay ab la mort s' acaban
Les afliccions y los dolors sens nombre
D' eixa débil natura patrimoni?
Aixó es un terme que ab afany tot' hora
Deuríam desitjar. Y es cosa certa
Que morir es dormir!... y tal vegada
Somniar també? Y aquí está el gran obstacle,
Perque al pensar quins somnis han de vindre 'ns
A dintre del silenci de la tomba
Al deixar tots eixes mortals despulles,
Es prou pera detindre 'ns! Sóls aquesta,
Aquesta es la raho que fa més llarga
Nostre infelicitat! Qui aguantaria
Si aixís no fos, dels tribunals la calma,
Dels empleats l' insult, les malifetes
Que dels homes indignes reb el mérit
Sense queixarse may, ni les angoixes
D' amor no correspost, les bategades
Del temps y de l' etat, les violencies
Dels tirans y els menyspreus de la superbia;
Quan á aquell que pateixi aixó li es fácil
Ab un punyal tenir la pau tot d' una?
Qui podria aguantar tanta malesa,
Suhant y gemegant baix la feixuga
Cárrega trista d' enutjosa vida,
Si no fos que d' enllá la mort, (aquella
Regió d' hont ningú torna), un altre cosa
Hi ha encara que ab mil dubtes ens fadiga
Y 'ns fa patir tots aquests mals que 'ns voltan
Avans que d' ignorats en cerquém d' altres?
Quan aixó preveyém ens torném febles;
Com del valor la natural tintura
De la prudencia entre les mitjes tintes
Se confón y afebleix, y les empreses
Mes heróyques y grans, per eixa sóla

Rahó se torsan y s' oblidan, móren,
Y á desitxos ben vuyts se reduheixen.
Pero... la bella Ofelia! Nena hermosa
De mos pecats en els teus prec's recorda 't.

OFELIA

Cóm vos trobeu, senyor, aquestos días?

HAMLET

Molt be, gracies á Deu.

OFELIA

Senyor, guardava
Alguns presents dels vostres, que volia
Fa temps tornarvos; y aixís ara vos prego
Que 'ls vulláu pendre.

HAMLET

Jo? may res vaig darte.

OFELIA

Sabeu, senyor, que os dic la vritat pura!...
Y ab els presents m' hi vai donar paráules
Ab un alé tan suáu amorosides
Que fereu els presents de més valía.
Mes ja que aquell perfúm va dissiparse
Rebeules, puig que una ánima enlayrada
Té per molt vils los més preuhats obsequis
Si 's refreda l' amor del qui 'ls donava.

*(L' hi presenta algunes joyes. Hamlet
ja acció de refusarles.)*

HAMLET

Es á dir qu' ets honrada?

OFELIA

Ay! ay!

HAMLET

Y, hermosa?

OFELIA

Qué voleu dí ab aixó?

HAMLET

Que ta hermosura
No fasse tractes may ab ta honradesa
Si es qu' ets honesta juntament y hermosa.

OFELIA

Y la hermosura quín company pot tindre
Mellor que la honradesa?

HAMLET

No hi ha dubte.
Mes, pot tant la bellesa, que de sobte
Tornará á la honradesa en terceróna
Avans que aquesta se ns assemble á l' altre.
En altre temps aixó era paradóxa,
Pero ara, es probat, va be. Ay! Ofelia,
Avans jo t' estimava!...

OFELIA

Y així ho creya
Jo, pobreta de mí!

HAMLET

Tú no debías
Haberme cregut may; may es possible
Que la virtut s' empelte dins l' escorsa
D' aquest tronch revellit que no ns hi quedí
Aquell deix primitiu. May de la vida
Jo t' he estimat!

OFELIA

Ben be donchs que m' errava!

HAMLET

Ves, fèste monja! perquè, donchs, voldrias
Exposarte á ser mare per desgracia
D'alguns fills pecadors? Honrat á mitjes
Crech que jo sóch, pero quan penso coses
De que pot acusarme la conciencia
Crech qu'hauria sigut mellor mil voltes
Que no m'hagués parit la meva mare.
Soch avar, venjatiu, p' é de superbia,
Y més pecats jo tinch sobre ma testa
Que pensaments que pugan explicarlos,
Fantasia que puga darlos forma,
Y temps material pera cometre ls.
Per quin intent, ay Deu! los miserables
Com jo, han d'arrossegarse y han de viure
Entre 'l cel y la terra? Sí, uns indignes
Malvats som tots nosaltres, á cap home
No 'l creguis may! oh, sí, depressa vésten
A un convent — Ahont dius qu' es lo teu pare?

OFELIA

Es á casa, Senyor!

HAMLET

Sí, donchs que tánquen
Totes les portes ben barrades; sempre
Que vulla fer follies, dins de casa
Aixís les podré fer. Adeu!

OFELIA (Ap.)

Senyor del Cell...

Salvéulo

HAMLET

Si es que un dia 't casas
Una maledicció per dot vull darte:
Encara que més casta y pudorosa
Sigas que 'l gel mateix, y sigas pura

Com la meteixa neu, de la calumnia
No 't lliurarás jamay' A un convent! veste n
Depressa! Adeu... ¡Oh, sí...! Mes, ay! escolta'm:
Si es que tens ganes de casarte, creume,
Cásat ab un beneyt, que ls homs llestos
Saben molt be que ls convertiu en feres.
Al convent! sí, depressa! Adeu!...

(Fa com qui s' en va y torna.)

OFELIA

Tornáuli,

Oh potestats del Cell! el seny depressa

HAMLET

He sentit á parlar moltes vegades
De vostres pinturetes y potingues.
La natura os doná una cara y valtres
Vos en heu fet un altre. Y ab aquestos
Saltirons joganers, y passes curtes
Y aquest parlar melós, per innocentes
Os feu passar y convertiu en gracies
Vostres defectes. No n parlém, que aquestes
Coses fan perdre 'l seny. No més vull dirte
Que desd' ara en avant cap més casori
Ja no hi haurá; y aquells que ja s casaren
Quedarán tal com eran; (n' hem de traure
Un d' aquest compte); pero tots los altres
Se quedarán solters. Vésten, Ofelia,
Sí, veste'n á un convent!

ESCENA V

OFELIA

OFELIA

Quína mudansa

Eixa ánima tan gran ha fet! Perdudes
Del palaciá la trassa, y fins la llengua

Del sabi, del guerrer la espasa forta,
Del Estat la esperança y les delícies!
L'espill del ben parlar y de gentilesa
L'exemple per tothom; tot va esvanirse!
Jo, la més trista y malhaurada dona
Que vaig tastar la mel de ses promeses
Tan dolçes y suaus, veig aque'l noble
Enteniment sublim com se trastoca
Com sonora campana que s'esberla.
Veig aquella presencia y gentilesa
Y aquell semblant de joventut florida
Perdut per la follia. Y quina pena
Ara es la meua de tenir que veure
Després del que vegí, lo que veig aral

ESCENA VI

CLAUDI, POLONIUS, OFELIA

CLAUDI

Amor? No van per ara 'ls seus afectes
Per eix camí. Ni en tot el que parlava,
Encara que sens ordre, res s'hi troba
Que d'aprop ó de lluny semble follia.
Algún pensament té que enclou y engendra
Sa melengia, y tinch sospites certes
De que algún mal vindrà á treurens de dubtes.
Per evitarho tinc pensat que vaja
Desseguit á Inglaterra, hont exigisca
De part meua 'ls tributs de temps enera.
Potser la mar y les regions variades
Ab lo molt que hi veurá, veurém si allunyan
Eixa passió que 'l te corprés y balla
Tant pe 'l cervell. Que 't sembla aixó?

POLONIUS

Me sembla

Que es lo mellor. Pero jo crec encara
Que la causa y principi d'eixa pena
Provenen d'un amor sens corresposta.

(A Ofelia.)

Ofelia, será en vá que ara nos diguis
Lo que 'l príncep t'ha dit, perque nosaltres
Ho havém sentit molt be.

(Surt Ofelia.)

ESCENA VII

CLAUDI, POLONIUS

POLONIUS

Lo que vos sembli

Farem, Senyor; mes si ho creyeu rahonable
Estaria molt be que ara la Reyna
Ab ell á sóles conversant li digui,
Que li conte ses penes ab franquesa
Y ab llibertat complerta. Si vos sembla
Jo 'm posaré en endret ben á propósit
Per sentir lo qu'ell digui. Si sa mare
No logra descobrir aquest misteri
Enviaulo á Inglaterra ó desterráulo
Ahont vostre prudencia os aconsélli.

CLAUDI

Aixís ho tinch de fer; que la follia
Dels potentats s'ha d'esbrinar ab calma.

ESCENA VIII

Saló del Palau Real

(*El saló estarà il·luminat, ab setials pera 'ls nobles de la Cort de Dinamarca; al mitj una cortina que 's descobrirà figurant un escenari desde ahont representaran los personatges que fassen de comedians.*)

HAMLET y dos cómics

HAMLET

Dirás aquest trós de la mateixa manera que jo te l'ensenyat; ab la llengua desinvolta, res de veu desentonada com ho fan molts de nostres comedians, perque aleshores valdria més donar mos versos al nunci perque 'ls cridés. No dongas colps de ma com qui assota l' ayre, molta moderació, perque encara que representis el torrent, la tempesta y l' huracá de les passions, s' ha de conservar sempre aquella serenitat que fa l' expressió suáu y elegant. No 't pots figurar lo que 'm treu fora de mí quan veig ab lo cap cubert per una cabellera á un que cridant sense solta, fa malbé els afectes que vol expressar y assessina les orelles del públic ignorant que no més se complau ab gesticulacions tontes y crits. Jo 'ls faria assotar á n' aquestos Herodes de comedia, més folls que 'l mateix Herodes. Fes, donchs, de no caure en eix defecte.

CÓMIC I

Jo os ho prometo.

HAMLET

No sigas tampoc massa fret. La teva prudencia 't farà de mestre. L' acció té de correspondre á la paraula

y la paraula á l' acció, (1) procurant de no malmetre may la ingenuitat modesta de la naturalitat. No hi ha defecte més contrari al objecte de la representació escénica que aquest que t' he dit; perque la representació theatral, desde 'ls temps primitius fins ara, ha tingut per tí oferir á la natura un mirall en que la virtut hi trobe sa propia forma, el vici sa imatge y cada nació y cada segle sa forma y fesomia. Si aquesta pintura de la realitat, s' exagera ó s' afebleix, farà riure als ignorants, pero per forsa desplaure als homes de seny, (2) quina opinió y censura deu ser per vosaltres de més pes, que la de la gentada que ompla 'l theatre. Jo he vist representar á alguns comedians que altres aplaudíren ab excés, y entussiasme, pera no dir ab escándol, que no tenian accent ni figura de cristians, ni de juheus, ni d' homes; aixís es que al veure'ls com bramavan y s' inflavan, no 'm vaig pensar que fossen de nissaga humana, sino uns ninots fets d' algun aprenent d' esculptor. La imitació abominable de la naturalesa qu' ells feyan, no semblava pas altre cosa.

CÓMIC I

Jo crec, que la companyia nostra s' ha corretjit bastant d' aquest defecte.

HAMLET

Corretgiulo del tot, y tingau compte de que 'ls que fassen de graciosos no afegescan res á lo que esta escrit en lo seu paper; perque sé que alguns d' ells pera fer riure als espectadors més sorruts, esclatan en riallades quan lo més interessant es l' interés dramátic. Aixó es indigne, y posa massa de relleu en els tontes qu' ho fan, un propósit ridicol de lluhirse. Anau, á llegir los papers. (3)

(1) *Suit the acción to the word, the word to the acción.*

(2) *Es la versió que més s' assembla al judicious grievé de Shakespeare.*

(3) *Lo go, make you ready, Moratin lo traduhí Id á prepararos.*

ESCENA IX

HAMLET, POLONIUS, RICART Y GUILLÉM

HAMLET

Qué hi ha de nou senyor? vos sembla si al rey l' hi agradará eixa comedia?

POLONIUS

Sí senyor; molt y molt; també á la reyna.

HAMLET

Ves á dí' als cómics, que ja 's dongan pressa. Vo-
léu anar vosaltres á avisarlos?

RICARD

Ab molt gust. (*S' en van Ricard y Guillém.*)

ESCENA X

HAMLET Y HORACI

HAMLET

Qui hi ha? Ay! si es Horaci!

HORACI

Senyor, á vostres ordres ara y sempre.

HAMLET

Horaci, tu ets un home que 'l teu tracte
Sempre m' agrada.

HORACI

Mon senyor!

HAMLET

No cregas

Que vulla afalagarte. Qué 'n trauria
Ni que puch esperar de tú, pobre home,
Que no tens altres rendes ni riqueses
Per menjar y vestir, que l' honradesa?
Qui afalaga als pobres? Ningú. Els que tingan
La llenga com la mel, vajan y llepin
La grandesa dels tontos ó be flectin
Dels genolls les frontisses, ahont dóngan
Premi á la adulació que se 'l meresca.
M' has entés? Desde 'l día que mon ánima
Va ser capaç de reconeixre als homes
Y va poder triá un amic, tú fóres
L' escullit y marcat no més per ella;
Desdixat ó felíç, ab igual rostre
Los premis ó dissorts de la fortuna
Sempre has rebut, y, ay! ditzós del home
Que agermana tan be 'l seny y la mena
Que no sembla una flauta capritxosa
Entre 'ls dits repugnants de la fortuna!
Donáume un home que un esclau no sia
De ses propies passións y haig de posarlo
En el mitg de mon cor, cor meu vull ferlo
Com ho he fet sempre ab tú; pero... m' allargo
Massa ab aixó. Aquesta nit, un drama
Es fa davant del rey, hi ha una escena
Qu' es idéntica, igual, ab circumstancies
Molt semblants á la mort ay! del meu pare,
Vull que quan representen eix passatje
Ab molta d' atenció 't fixes ab l' oncle.
Si al veure aquella escena, son delicte
No 's posa de relleu; sens cap dubte
Fou un fantasma enganyador la sombra

Infernal que vaig veure, y mes idees
Més negres que les fargues horroroses
Que 'l deu Vulcá té en els pregons del Etna.
Obsérva'l, examína'l, en son rostre
També jo 'm fixaré, y 'l que tu vejes
Y el que jo veja, juntarém á l' hora
Per treure en clar lo que 'l semblant nos digui.

HORACI

Está molt be, senyor: y si es qu' ell logra
Mentre 's fa la comedia, d' amagarnos
El més petit senyal, el furt jo pago.

HAMLET

Ja venen á comedia. Jo m' en torno
A fer el boig; tú, busca't lloc.

ESCENA XI

CLAUDI, GERTRUDIS, HAMLET, HORACI, POLONIUS, OFELIA,
RICARD, GUILLÉM, *dames, cavallers, patges y guardes*

CLAUDI

Mon Hámlet,
Cóm estás?

HAMLET

Be, senyor, me mantinc d' ayre
Com el camalleó, y ab esperances
Me engreixo molt; no engreixéu pas els vostres
Capons, aixís.

CLAUDI

No entenc, eixa resposta
Ni eixes paraúles son per mí.

HAMLET

Tampoc pera mí son. Guardáules,
(A Polonius)
Dius qu' una volta
Vas fer comedia?

POLONIUS

Sí, y diuhen que vaig ferho
Com un actor dels bons.

HAMLET

Y, qué vas ferhi?

POLONIUS

De César, y davant del Capitoli
Brutus m' assassinava.

HAMLET

Ja era Brutus
El qui feu tal delicté. Están els cómic?

RICARD

Sí, senyor; sóls esperan vostres ordres.

GERTRUDIS

Vina, mon Hámlet, aprop meu asséntat.
(*Hámlet s' assenta als peus d' Ofelia*).

HAMLET

Aquí tinc un imán que més me crida.

POLONIUS

Haveu notat aixó?

HAMLET (*d' Ofelia*)

Voleu permetre
Que 'm pose á vostre falda?

OFELIA

No;

HAMLET

Vull dirvos

Recolzar el meu cap als genolls vostres.

OFELIA

Sí, senyor.

HAMLET

Y pensávau que volia
Fé' alguna mala acció?

OFELIA

No, no ho pensava!

HAMLET

That's a fair thought to lie between maid legs (1).

OFELIA

Qué diheu ara?

HAMLET

Res no vull dir.

OFELIA

Es veu qu' esteu de festa

HAMLET

Quí, jo?

OFELIA

Sí, senyor.

HAMLET

Ho faig Ofelia
No més per divertirvos. Y mirantho be, qué deu pro-
curar un home, sino viure alegre? Veyeu la mare
meva, qué contenta qu' está y aixó qu' ahir va morir
mon pare!

OFELIA

Oh no, senyor; si fa dos mesos!

HAMLET

Tant de temps ja fa? Sí, doncs vull vestirme tot d'
armini y 'l diable que s' en porte 'l doll Deu meu! fa
dos mesos que 's va morir y encara se 'n recordan! Si
aixó es aixís, qualsevol gran home pot ben esperarçar
que sa memoria li sobrevisca potsar mitj any; encara
que per aixó es precis qu' haja sigut fundador d'
esglesies (1) que, ó sinó, válgam Deu! no hi haurá
ningú que 's recorde d' ell, com aquell caball de fusta
que diu l' epitafi:

*El caball de fusta es mort
y es oblidat desseguida.*

(Se sent remor de trompetes. Se comensa la escena muda. Aquesta escena que figura 's representa dins del escenari del palau, anirà ab aquest ordre: Surtirán el Rey y la Reyna, (CÓMIC I y CÓMIC II); al trobarse se saludan y abressan, ella s' agenolla davant d' ell ab respecte; ell, la fa alzar y reclina son cap sobre 'l pit de sa esposa. Lo Rey s' adorm sobre un llit de flors y ella s' en va al veure que dorm. Surt Lluçia, nebot del Rey, (CÓMIC III), s' acosta, pren la corona del Rey, la besa ab ambiciós afany, vessa a les orelles del Rey unes gotes d' un líquit que du dintre una ampolla y s' en va. Torna la Reyna y al veure mort a

(1) Lo he must build churches then se refereix sens dubte á la fundació de capelles protestants que en aquells temps en la mania dels potentats inglesos. Los bons sentiments catòlics de Shakespèare no deixan suposar altre cosa.

(1) Lo vers de Shakespeare *That's a fair thought to lie between maid legs*, Moratin se negá á traduhirlo y aixó que no era pas home d' escrípols.

son marit, dona mostres de gran sentiment. Surt Lluçia, ab dos ó tres acompanyants, y fa manifestacions de dolor; mana que s' en dugan lo cadavre, y al veures á soles ab la Reyna, li fa l' amor y l' hi ofereix presents; ella s' hi resisteix una estona y 'l menysprea, pero, al últim, admct son amor. S' en van tots.)

OFELIA

Qué significa tot aixó, senyor?

HAMLET

Aixó es un crim amagat; y vol dir que hi haurán calamitats horroroses.

OFELIA

Segons veig, aquesta escena muda conté tot l' argument del drama.

ESCENA XII

HAMLET

Ara ho sabrém tot, per lo que 'ns dirá aquest comediant. Els còmics no poden callar cap secret. Ho contan tot.

OFELIA

Aquest, ens dirá 'l qué vol dir l' escena que acabém de veure?

HAMLET

Sí; y qualsevulla altre escena que li vulláu fer veure. Ab tant que no os avergonyiu de representarla davant d' ell, ell no s' avergonyirá may de dirvos lo que significui.

OFELIA

Y, qué dolent que sou, senyor! Pero, deixáume que 'm fixe en la representació.

CÓMIC IV (*Fa 'l paper de Próleg*)

Vos demaném qu' escoltáu
Nostra senzilla tragedia,
Dissimulant pacientment
Els nostres y els seus defectes.

HAMLET

Aixó es un próleg, ó un lletrero pera un anell?

OFELIA

Qué curt qu' ha sigut!

HAMLET

Com l' amor de donal

ESCENA XIII

CÓMIC I, CÒMIC II, y dits

CÓMIC I (*desde l' escenari y fent el paper de Rey Gonçago*)

Ja trenta voltes á les ones blaves
Dona 'l carro del Sol, rodant la terra,
Y trenta voltes més, en dotze llunes
S' ha enllumenat l' espay; desd' aquell día
Que nostres cors y nostres mans, en l' ara
D' aquell deu de l' Amor, van enlassarse
Per nostre benhauransa y nostra ditxa.

CÓMIC II (*fa 'l paper de Reyna*)

Y vulla Deu, que 'l cel moltes més voltes
A la lluna y al sol contarnos puga,
Avans que 'l foc de nostre amor s' apagui.
Pero la pena 'm torba, 'l cor se 'm trenca,
Al veure'us are trist, y tant un altre

Diferent del que fóreu..! Tinc pó, 'm matan
La pena y sufriment! Pero no os donga
Cap pena mon pesar, que en pit de dona
El temor y l' amor sempre exageran,
Sentím per un igual eixos afectes,
O be no 'n sentím cap, ó be al sentirlos
Els sentím al extrém que 'ns fá infelisses.
Y quan gran es l' amor que á Vos m' acosta!
Les probes ho dirán que os tinc donades;
Doncs la por, es igual! Si un amant tendre
Sense rahó viu sospitant, jo, al veure'us
Aixís, visch ab esglay; y si n' ha d' ésser
De pur el meu amor, que aixís 'm torba!

CÓMIC I

Jo dec abandonar-te, amada meva,
No hi ha remey! les forses que ja 'm mimvan
Me portarán la mort ay! molt depressa...
Tú viurás y podrás gosar tranquila
Dels atractius del món. Potser un altre
Més digne espós!..

CÓMIC II

Callau lo que voliau
Dir ara! Jo, ab un altre?.. No serían
La traició més vil, aquestes bodes?
Jamay! Jamay!.. la dona que s' entrega
A un segón espós, al primer mata!

HAMLET (*d part*)

Tot aixó es such de gínjoll!

CÓMIC II

L' interés criminal potsé tal volta
Unes segones bodes aconsella
Pero l' amor, jamay! jo donaría
Segona mort al primé' espós, al rebre

D' un marit nou 'ls besos, en el tálem
Que va ser del primer!

CÓMIC I

No tinc cap dubte
Que 't dicta el cor el qu' are dius, es fácil
Creure que cumplirém lo que prometre
Várem un día; pero 's trenca, esposa,
Y fácilmente s' oblida, 'l que diguérem.
Los desitxos son promptes, la memoria
Els mana fácilmente, pero es difícil
Mantenirlos després; fan com la fruyta
Que cuan es verda s' está fixa al árbre,
Pero cau sense impuls quan ja es madura.
Ben poques voltes ens cumplím promeses
Que á nosaltres ens férem, quan s' acaba
El bull de la passió, també s' acaba
El desitx de cumplir nostre paraula.
Quan ens passen el dol ó la alegría
Els pensaments ab ells també 'ns hi fugen
Que 'ns váren inspirar. y l' home feble
Tal volta 'l dol en alegría muda
O 'l goig en plany sense voler trastoca.
L' amor y la fortuna son les coses
Més inconstants, no hi ha cap cosa eterna
En aquest món, y encar tothóm ignora
Si es que l' Amor á la Fortuna mana
O si obeheix l' Amor á la Fortuna.
Quan cau el potentat de sa grandesa
L' abandona tothóm, fins els que fóren
Sos propis protegits; si un día el pobre
Prospera y fa fortuna, los mateixos
Qu' 'l varen avorrir, son els que 'l buscan.
L' Amor fa lo mateix que la Fortuna,
Al ditxós may amics han de mancarli
Ni al pobre desengany, insults ni penes.
Van per divers camí en el cor de l' home
La seva sort y el seu desitx; sóls lliure

Tenim la voluntat, no 'ls propis actes. (1)
Els fets nostres desitjos desvaneixen.
Tú 'm promets are no contraure noves
Bodes, després... Esposa, eixes idees
Tú les veuràs morir, ay! quan jo mória!

CÓMIC II

No 'm donga llúm el cel, ni fruyts la terra,
Sens repós ni plaher em móri viva,
Desesperada en una preçó fosca,
D' ermitá pobre tinga lo recapte,
Totes les penes juntes m' afligescan
Y 'm torben l' esperit y mos desitjos
No tingan fí, ni quietut jo trobe
En part alguna ab tremolor perpétua;
Si, al morir mon espós, puc algún día
Segones bodes celebrar traydora.

HAMLET (*á Ofelia*)

Si no cumplís el que promet...

CÓMIC I

Has promés massa... Aquí gosar voldria
Solitaria quietut, sento que 's cansa
Mon esperit... consétem que á n' el somni
Li concedesca algunes dolsets hores.
(*S' adorm en un llit de flors*).

CÓMIC II

Lo son repós y bon descáns t' envihi,
Y entre tots dos; jamay, jamay s' hi vejan
Ni dolors ni pesars... (S' en va)

HAMLET (*A la Reyna*)

Y be, senyora,
Qué os sembla aquesta pessa?

(1) Com Shakespeare no era theolog, no 's fixaria ab aquesta falsa y herética proposició.

GERTRUDIS

A n' á mí 'm sembla
Que eixa dona promet ay! potser massa.

HAMLET

No tingau por; ja ho cumplirá.

CLAUDI

T' has enterat be del argument? No hi ha pas
alguna cosa que no sia moral?

HAMLET

No, senyor; si tot plegat es una fáula, un envene-
nement fingit, pero, ey! no hi ha cap mal exemple!
No, senyor!

CLAUDI

Quin títol té aquest drama?

HAMLET

La Ratera. No es veritat? Es... aixís un títol meta-
phóric. En aquesta obra se tracta d' un assassinat
comés á Viena. El rey se diu Gonçago y la reyna la
seva dona, se diu Joana. Ja ho veureu, ja ho veureu.
Quin nus y quina trama! Qué 'ns fa á nosaltres? A
Vostre Majestat y á mí, que som ignocents, no'ns pot
fer cap impressió. Al roci qu' estiga plé de nafres li
fará tirar cosses, pero nosaltres ray! no tenim pas
pelada la esquena!...

ESCENA XIV

CÓMIC III y dils

HAMLET

Aquest que ara surt, es diu Lluciá y es nebot del
Rey.

OFELIA

Vos esteu suplint perfectament el chor de la tragedia (1).

HAMLET

Y encara 'm veuria ab cor pera servir de correu entre vos y el promés vostre, si en forma de dos ninots vos poseu en escena.

OFELIA

Vaja! Teniu una llengua que talla!

HAMLET

Ab un bon sospir que dongau, li treuréu el tall.

OFELIA

Aixís! de mal en pitjor!...

HAMLET

Aixís ho feu vosaltres al triar marit. De mal en pitjor. Ah! comensa, tú, criminal assés. No poses més, eixa cara de condemnat y comensa. Vaja: el corb cridayre ja está cridant venjansa!

CÒMIC III (*Fa 'l paper de nebot del Rey*)

Negres son els desitxs; el brás aposta
A executarlos, el verí no 'm manca,
El lloc es solitari, el temps m' ajuda
Y ningú no 'm veurá! Tu, que sortías
De la foscana nit en el silenci
Mortal metzina, de herbes verinoses
Fet invocant tres colps á Proserpina
Y tres colps escorrent ton suc mortífer;

(1) Aludeix Shakespeare el chor de la tragedia clássica que explicava ls afectes y mocions dramátiques més culminants.

Vina y ajuda'm, ja que tota forsa
A ton mágic poder cedeix depressal

(*S acosta al Rey dormit, destapa una ampolleta de verí, y n' hi vessa algunes gotes á l' orella.*)

HAMLET

Veyeu? Ara l' envenena en el jardí pera robarli 'l ceptre. El rey se diu Gonçago .. Es una historia certa y corra escrita en bon italiá. Y aviat veureu com la dona de Gonçago s' enamora del assés... (*Claudi s' aixeca indignat. La Reyna, els cavallers y dames fan el mateix y s' en van segóns indica 'l dialleg.*)

OFELIA

El rey s' aixeca!

HAMLET

Potser es que té por d' un foch artificial!

GERTRUDIS

Que teniu, senyor?

POLONIUS

No passéu més endevant; deixeuho corre!

CLAUDI

Portau llums! Anemse'n!

TOTS

Llum! Llum! (*S' en van tots, menys Hámllet, Horaci y els cómics.*)

ESCENA XV

HAMLET, HORACI y els còmics

HAMLET (*Tot cantant en veu baix*).

Plora la cerva ferida
Y 'l isart que s' ha salvat
De la fletxa malehida
Corre lliure per el prat.
Mentres l' un dorm, vetlla ab pena
Un altre desesperat;
Y es que 'l món està espatllat!

(*Declamant*)

Feu el favor de dirme, si d' ara endevant les coses
m' anessin malament ab aquesta trassa que tinc per
la música, un bosc de plomes al cap y un parell de
llassos provensals á les sabates escotades, si no podria
ferme un nom en un chor de comediants?

HORACI

Un paper lluhit.

HAMLET

Com lluhit? Excellent?

Sabs Damón oh benvolgut,
Que aquesta nació ha perdut
Al mateix Jupiter gran,
Y en el trono s' hi ha assegut
Un tirá vil, corruptut,
Un... un... (qué li diré?) un galápat.

HORACI

Be podíau haver conservat el consonant.

HAMLET

Horaci! Horaci! tot el que 'm va dir aquella som-
bra es massa cert! Ho veus ara?

HORACI

Sí, senyor, ho he vist molt be.

HAMLET

Quan va sortir alló de les metzines?

HORACI

Aleshores el vaig observar be.

HAMLET

Ah! voldria alguna cosa de música. (*Als còmics*).
Portéume fláutes. Si al rey no li agrada la comedia,
será sens dubte perque... perque no li agrada. Vaja,
feu un xic de música.

ESCENA XVI

HAMLET, HORACI, RICARD y GUILLÉM

GUILLÉM

Senyor, voleu permetre'm que os diga un paráula?

HAMLET

Si, vols, diga'm tota una historia.

GUILLÉM

El rey...

HAMLET

Sí; qué li passa?

GUILLÉM

S' ha retirat á sa cambra molt descompost...

HAMLET

Per causa de la beguda, eh?

GUILLÉM

No, Senyor; per causa de la ira.

HAMLET

Y, no seria mellor que ho anesses á contar al metje? No veus que si jo m' empenyo en purgarli ia bilis, podria ser que n' hi fes vindre més?

GUILLÉM

Oh, Senyor; parleu si us plau ab un xic més de sentit, sense fugir de la qüestió ab estranyeses tontes!

HAMLET

Penso com tú; segueix.

GUILLÉM

La reyna, vostre mare, plena de dolor m' envia á dirvos que os vol veure.

HAMLET

Ben vingut sías.

GUILLÉM

Eixos compliments no tenen res de francs. Si voleu donarme una resposta prudent, compliré la comanda de la Reyna; ó sinó, demanantvos perdó y anantme'n, ja estic llest.

HAMLET

Doncs, Senyor meu, no pucl

GUILLÉM

Cóm s' entén?

HAMLET

Me demanas una resposta prudent y 'l meu enteniment está un xic malalt; no obstant, respondré del millor modo que puga á tot lo que 'm manes, ó mellor dit, á lo que 'm mana la meva mare. Aixís doncs, no tinc d' afegirte res més; aném al cas. Tu has dit que la meva mare...

RICARD

Senyor; lo que 'ns ha dit es que la vostra conducta l' ha ómpler de admiració y sorpresa!

HAMLET

Oh fill marvellós, que ha lograt aturdir á la seva mare! Mes, dígam: Eixa admiració no ha portat cap més conseqüència? No hi ha res més?

RICARD

No més que desitja parlarvos en sa cambra, ans que vos os retireu.

HAMLET

La obehiré, com si 'm fos mare deu vegades. Tens alguna altra cosa per dirme?

RICARD

Senyor; jo 'm recordo de que en altre temps m' estimaváu molt.

HAMLET

Y ara també. T' ho juro per eixes mans lladregotes. (1)

(1) *These pickers and stealers* diu l' autor.

RICARD

Doncs, quin potser el motiu de vostre indisposició? Sabeu quin es? El tancar les portes de vostre llibertat no comunicant ab vostres amics els pesars y penes que teniu.

HAMLET

Jo, estic molt atrassat!

RICARD

Com potser aixó? Sí, segóns el vot del mateix Rey. Debeu heretar el trono de Dinamarca?

HAMLET

Sí, sí, pero... mentres l' herba creix... L' adagi es una mica antic. Ja tenim aquí les flautes!

ESCENA XVII

CÓMIC III y dits

Deixáume'n una. Perqué tinc de vindre aquí? *(Guillém y Ricard s' acostan á Hámler jentli cortesies, seguintlo quan se separa d' ells, fins que al veure que aixó l' enfada, s' apartan d' ell.)* Sembla que 'm voleu fer caure en un parany, seguintme aixís per tots costats!

GUILLÉM

Veig, senyor, que si 'l desitx de cumplir mon deber me fa atrevit, potser l' amor que os tinc me fa també grosser é importú.

HAMLET

No sé que vols dir. Vols tocar eixa flauta?

GUILLÉM

No puc, senyor.

HAMLET

Aném! Vaja!

GUILLÉM

De debó que no puc!

HAMLET

Jo t' ho demano!

GUILLÉM

Pero, si no 'n sé gens ni mica!..

HAMLET

Si aixó es més fácil que jaure. Mira, posa el dit grós y els demés sobre aquet forat d' un modo apte, bufa, y veurás quin só més hermós que 'n treurás. Veus? aixó son els punts.

GUILLÉM

Bé, pero jo no sé com s' han de tocar perque 'n resulte harmonía. Com no sé res d' aquest art...

HAMLET

Doncs, mira en quin concepte tan baix me tens: Tu 'm vols tocar el cor, creus conéixer mon registre, presumeixes extraure el més íntim de mos secrets, y vols que 't donga desde la nota més baixa á la més aguda; y aquí tens aquest petit instrument, que ben manejat dona bones veus y excel·lent harmonía, que tu ni 'l pots fer sonar! Y 't pensas que 'm farás sonar y cantar á mí més fácilmente qu' una flauta? No, no, dóna'm el nom del instrument que vulgas, per més que 'l manejis y t' hi cansis, jamay lograrás ferli produhir el més petit só!

ESCENA XVIII

POLONIUS *y dits*

HAMLET

Deu te benehesca!

POLONIUS

Senyor, la Reyna os voldria parlar un moment!

HAMLET

Veus aquell núvol que sembla un camell?

POLONIUS

Sí, aixís, per la mida, be ho sembla.

HAMLET

Doncs, ara sembla una mustela.

POLONIUS

No hi ha cap dubte; té figura de mustela.

HAMLET

O be de ballena.

POLONIUS

Sí, just; com una ballena.

HAMLET

Doncs, desseguida aniré á veure la meva mare. Tant y tant farán y dirán, que al últim crec que 'm tornaré boig de debó. Hi aniré, sí, desseguida.

POLONIUS

Ja li diré aixís.

HAMLET

Costa poc de dir: *desseguida vindrà...* Amics, deixáume sol. *(Se 'n van tots).*

ESCENA XIX

HAMLET

Aquesta es l' hora de la nit més apte
Pels malefícis, eixa es l' hora aquella
En que 'ls fossars, entre gemecs obrintse,
Y l' infern respirant, al món empestan.
Ara podria jo la sanc calenta
Beure'm á dolls, y tals accions cometre
Que s' estremís d' esglay el mateix día!
Mes, anemse'n á veure nostra mare.
Oh cor! no desconegas la natura,
Ni vullas que en mon pit alberc hi trobe
De Neró la feresal Parricida
No 'm deixis ser; no més crudel y fora.
El punyal dolorós que ha de ferirla
Está en mos propis llavis, les mans meves
No 'l podrian brandar! El cor y llengua
Fingescan ara, y sían qualsevulles
Malediccions y pestes que li tire,
Jamay voldrá el meu cor que se complescan!

ESCENA XX

Salonet habitació dels Reys

CLAUDI, GUILLÉM, RICARD

CLAUDI

No, no; no 'l vull aquí de cap manera,
Ni per estar segurs are nosaltres
Ens convé que 'l deixém aquí sens brida.

Avisat está ja; jo desseguida
Faré que os deixin lliure y á Inglaterra,
Acompanyat ab ell, partíu depressa.
L'interés del reyalme y ma corona
No permeten desd' ara que m' espose
A un tan gran perill, que creix desd' ara
Per moments en ses rauxes de follia.

GUILLÉM

Al moment partirém. La por més santa
Es aquella que vetlla per les vides
De tants de súbdits, que la vida tenen
De la de Vostre Majestat sospesa.

RICARD

Si qualsevol la vida propia ampara,
Ja sia ab l' art ó be ab la forsa, aquella
Vida que porta la salut dels pobles
Be 's deurá conservar ab més coratge?
Sempre que 's mor un rey, no es el monarca
El que 's mort solsament, sino que rodan
Del poble amat les vides y esperances,
Com un torrent desfet que 's precipita,
Com una roda en la pendent posada
D' una montanya colossal, que porta
Per raigs totes les vides dels seus súbdits,
Y, al trencarse la roda, 's trencan totes;
Aixís al morir un rey, la nació plora
Ab plor unánim!

CLAUDI

Cavallers, jo os prego
Que os prepareu desd' ara per el viatge.
Vull subjectar aquesta por, que vaga
Ay! massa lliure!..

RICARD Y GUILLÉM

Os obehím desd' ara!

ESCENA XXI

CLAUDI Y POLONIUS

POLONIUS

Senyor; ja es dins la cambra de sa mare,
Derrera els cortinatges amagantme
Veuré tot el que passa. Cosa certa
Ha de ser qu' ella reptará á n' el príncep;
Y com vos, ja sabeu convé que hi haja
Y ho sente tot, algú més que sa mare,
Ja qu' ella molt parcial l' hi será sempre
Com totes solen fer; jo, vull espiaho.
Quedáuse aquí. Avans de retirarvos
Jo tornaré á contarvos lo que digui.

CLAUDI

Gracies, Polonius.

ESCENA XXII

CLAUDI

Y ay! y qu' es terrible
Ma culpa, malehida; al cel s' en munta
La fetor de mon crim y ensemps hi porta
De les malediccions la més horrible:
La mort d' un germá meu! Encar' que vulga
No puc pregar; més forts que mos desitjos
Es el delicté que 'ls destrueix y mata.
Com tot home á qui cridan dos negocis
M' entretinc en pensar quin dec empendre
Primerament y, cap dels dos comenso!

Mes si aquest braç malehit estés encara
Més tenyit en la sanc fraterna, pluja
Mancaria en el cel piadós per ferlo
Més blanc y cándi que la neu mateixa?
De qué serveixes, doncs, Misericordia
Si la cara li giras al culpable?
Y qué te la oració, sino es aquella
Forsa tan doble que ja es prou y 's sobra
Per sostenirnos quan aném á caure
O fernos perdonar, si es que cayguérem?
Oh sí, jo alsaré al Cel mos ulls plorosos
Y esborrada será del tot ma culpa!
Mes quina haurá de ser l' oració, meva?
Deu meu, oblida l' homicidi horrible
Que vaig cometre! Oh, será impossible
Qu' oblide Deu aixó, mentres jo visca
Apoderat de tot el que 'm feu caure:
Ma ambició, ma muller y ma corona!
Y, 's pot tenir perdó, mentres l' ofensa
Encara subsisteix? Eix món de farsa
Permet sovint que mans falagadores
Y delinqüents, vessant l' or ab almostes
Allunyen la justícia y perverteixin
Les lleys més santes! Pero al Cel no hi passa,
May res d' aixó. A Deu ningú l' enganya;
Allí humanes accions hi compareixen
Tal com son elles y les nostres culpes
Les hi hem de confessar, sense escusarles,
Tal com van ser! Qué tinc de fer jo ara?
Probém fins hont arriba el penedirse;
Y, ahont no arribará? Mes, si es inútil
Sí jo no 'm penedeixo... encara regno!
Oh, situació infelís! Oh, consciencia
Per l' ombra de la mort ara ennegrida;
Anima meva empresonada y trista
Com més t' esforsas pera ser lliure, encara
Te quedas més y més engrillonada!
Angels del Cel! Donáume la assistencia

Que tant y tant me manca, feu la proba
En mí del poder vostre; feu que 's doblen
Mos genolls tant tossuts (1) y tu, ara feste,
Cor meu de acer, més tendre y blá que 'ls nervis
D' un infantó que veu la llum primera!
Per tot, sí, hi ha remey!

*(Se agenolla y 's posa á pregar davant
d' un reclinadori. Entra Hámler, que
parlará sens que 'l sente el Rey).*

ESCENA XXIII

CLAUDI y HAMLET

HAMLET

El tinc be ara!
Ara es l' hora! ara prega y ara 'l mato! .
*(Trau l' espasa, va per matarlo, pero
s' atura sobtadament y se 'n torna
altre colp cap á la porta).*
Y... aixís anirá al Cel? Y es la venjansa
Aquesta, la que 'm toca? No; pensemho.
Un traydor m' assassina el pare, l' únic
Fill seu, soc jo, y jo asseguro al lladre
La gloria eterna; y d' aixó 'n dirán cástic?
No s' en deu dir un premi y recompensa?
Ell sorprengué á mon pare en el desordre
Dels postres d' un festí, quan la consciencia
Més culpes sol tenir que maig poncelles;
Qui sab, els comptes que en el Cel van ferli?
Segons penso, terrible y molt terrible
Fou el judici que sufrí el meu pare!
Y, aixís jo 'm venjaré matant al oncle

(1) *Bow, stubborn Knees!* diu Shakespeare ab una artística concisió que en cap més llengua, que no fos la catalana, podria traduhirec tan exactament.

Quan la seva consciencia purifica
Y ab l' oració y penediment prepara
El viatge eternal? No, espasa meva,
Torna al teu lloc, y espera un' altra estona;
Quan jugui, quan renegui rublert d' ira,
O dormi embriagat, ó quan s' entregui
Al vil plaher incestuós ó fassa
Accions contraries á la vida eterna;
Feréixlo, sí, y que cayga desseguida
Al fondo del infern, y la seva ánima
Quede més negre y malehida encara
Que 'ls inferns tenebrosos que la engorjen.

(*Envayna l' espasa*)

La mare ja m' espera! (*Al Rey.*) Si s' aplassa
El remey del teu mal, la medicina.
No farà pas que de la mort t' escapis! (*S' en vá.*)

CLAUDI (*sol*)

Al cel, ay! prou hi pujan mes paraules
Pero en la terra quedan mos afectes. (*S' aixeca.*)
Paráules no sentides, may arriban
A conmourre al Senyor, que les rebuja!

ESCENA XXIV

Cambra de la Reyna

GERTRUDIS HAMLET y POLONIUS

POLONIUS

Senyora, ara vindrá. Vos, demostráuli
Molta enteresa y molt de pit, dihéuli
Que no 's pot aguantar més sa follia,
Que sols la bondat vostre va aguantarla
Y qu' hem intercedit perque no esclate
La justa indignació qu' ell provocava.

Jo, entre tant, molt callat, aquí darrera
D' aquest tapís, y boy guardant silenci
Ho escoltaré tot; parláuli, os prego
Ab tota llibertat!

HAMLET (*cribant desde dins*)

Oh! Mare! mare!

GERTRUDIS

Si ja 'l sento venir! Jo t' ho prometo
De ferho aixís! Sí, veste'n.

(*Polonius s' amaga darrera 'ls tapisos que tan de cortinatje. Surt Hamlet.*)

HAMLET

Ay, senyora

Qué voleu, doncs, de mí?

GERTRUDIS

Ay, fill meu, Hamlet,

Tens molt ofés al pare teu!

HAMLET

Oh, Mare,

També á n' el meu vos l' heu ofés, y massa!

GERTRUDIS

Vina'm aquí; tu parlas ab la llengua
Molt desinvolta ..

HAMLET

Veniu, aquí, y ay! mare
Vos preguntáu ab llengua molt traydora (1)

(1) Creyém que en aquest lloc el *Wicked tongue* es més aviat *llengua traydora que perversa*.

GERTRUDIS

Hámlet, y qu' es aixó?

HAMLET

Qu' es aixó mare?

GERTRUDIS

T' oblidas de qui só?

HAMLET

La Creu 'm valga!

Y qué 'm tinc d' oblidar? Vos sou la reyna,
Casada ab el germá del espós vostre
Que tinguéreu primer, y, sou, (y vulga
El cel, no fos aixís!) la meva mare!

GERTRUDIS

Está bé. Jo 't duré á n' á la presencia
De qui 't farà parlar ab més cordura.

HAMLET

Veniu. *(La agafa per un bras y la fa seure.)*
Seyéu, y vos d' aquesta cambra
No sortiréu, sens que un mirall vos pose
Davant de vostres ulls, hont pugau veure
Els més fondos racóns de la consciencia!

GERTRUDIS

Qué vols fer? Vols matarme? A mí, depressa
Socors! Deu meu!

(Davant dels crits de la reyna, Polonius va á sortir del amagatall v's deté. Com los tapissos se mouhen, Hámlet sospita que hi ha 'l rey amagat darrera, trau l' espasa, dona dos ó tres estocades á bulto, y ab sanc freda torna á enrahonar ab sa mare)

POLONIUS *(desde dins)*

Socors demana!

HAMLET

Y qu' es aixó? Una rata! Es mort! M' hi jugo
Un escut, de qu' es mort!

POLONIUS *(desde dins)*

Ay! ay!

GERTRUDIS

Qué feyas?

HAMLET

Jo, res; qué sé? (Si fos el rey!)

GERTRUDIS

Y, quina
Acció tan criminal y tan lleugera!

HAMLET

Lleugera y criminal! Es cert; oh mare,
Quasi tan criminal y esglayadora
Com la de matá á un rey, y après casarse
Ab el germá del mort!

GERTRUDIS

De quin rey parlas?

HAMLET

Sí, senyora, jo ho dic!

(Alsa el tapís y 's veu á Polonius mort.)

Tú, miserable,

Y foll y tafaner, que Deu te valga,
Puc dir ben be que jo t' he prés per altre,
De més autoritat; contempla el premi

Que t' has guanyat tafanejant, perilla
El qu' es massa curiós! (*A la Reyna.*)

No os dongau pena,
Ni os cargoléu les mans, aixís, sentáuse,
Y jo os cargolaré 'l cor més depressa,
Si es que no 'l teniu tant insensible
Y vostres costums ja remalehides
No l' han tornat y fet un mur de bronze.

GERTRUDIS

Y qué t' he fet, fill meu, per qué així 'm tractes?
Ab tal aspror é insults?

HAMLET

Heu fet aquella
Acció tant vil que pren de la modestia
El carmí angelical, y que moteja
A la virtut ab nom d' hypocresía.
La que les flors més pures arreballa
D' un amor ignocent y una manxiula (1)
L' hi posa en mitj del front. Heu fet la cosa
Que 'ls vots més sants els fa tornar més pérfits
Que promeses de lladre; una acció indigne
Que mata la fé bona, que es ay! l' ánima
De tot contracte y tota lliga santa;
Que fa un recull de paraulotes vuydes
De nostre religió, una acció, oh, mare,
Que fora prou pera que d' ira 's torne
Roja del cel la cara y ab desordre
La máquina del mon fos trastornada
Com si vingués la fi de tots els dies!

GERTRUDIS

Ay de mí! Y quina acció es aquesta, digas,
Que ab veu de tró l' anuncias y m' esglayas?

(1) Ab tota la racansa y tot el respecte hem de traduir el *and sets a blister there*; á Shakespeare no se l' esmena.

HAMLET

Aquí teniu pintats dos personatjes:
(*L' hi senvala els dos retratos; el del
rey Hamlet, difunt, y el del rey
Claudi son germá, qu' están en
dos panys de paret de la cambra
de la reyna.*)

Els veyeu? son germans! Aquell, miráulo:
(*Per lo del rey difunt.*)

Quánta de gentilesa y d' hermosura!
Els cabells com el sol, el front de Jove,
L' esguart imperiós y d' amenassa
Com el de Mart mateix, y sa figura
Com la del deu Mercuri quan s' aixeca
Sobre la cima de montanya altiva
Qu' arriba fins al Cel! Formes y vida,
Tot es galán y es escayent! A l' una
Treballaren els deus pera aquesta obra,
Pera que 'l mon les perfeccions més justes
En un home tot sol, mirés un día.
Aquest fou vostre espós! Miráuse l' altre:
Aquest es l' espós vostre, que es la taca
Per son germá, més lletja y més odiosa.
L' haveu vist bé? Y vos, mare, poguéreu
Abandonar els plers d' aquella bella
Serra gentil, per aquest llac de peste?
L' haveu vist bé? L' amor no 'n té la culpa,
Qu' á vostre estat l' amor no bull y creuhen
Les rauxes de la sanc, á la prudencia.
Y d' aquest á n' aquell, cóm s' encomana
La prudencia que dic? Si 'ls sentits foren,
(Que de no tindre'n no hi hauría afectes;)
Eixos sentits d' ensopiment patían.
Ni la follía hauría fet aquesta
Tría tan criminal; no tiranisa
Ab tant d' excés les sensacions, que puga

Fer que no 's veja qu' entre dos objectes
Hi ha distancia tan gran com d' un abisme.
Quin diable os va enganyar y va cegarvos?
Els ulls sense tocar, sense la vista
El mateix tacte, també el nás, l' orella,
Una petita part d' un sentit débil;
Hauria sigut prou pera evitarla
Aquesta criminal estupidesa.
Modestia, y no t'afrota's? Mal diable!
Si aixis vos inflamá' l' moll d' una dona
Permet que 'l jovent sia com la cera
En l' estat qu' es de foc, y 's torne aygua
Entre les flames que l' abrusan; ara
No invoquéu al rubor que resisteixi
La violencia, ja que 'l gel s' inflama
Ab tant d' activitat, y el cor rendintse
Davant l' enteniment se ven y 's dona!

GERTRUDIS

Hámlet! No parles més! Eixes paraúles
Me fan veurer el fons de ma consciencia,
E hi veig taques tant negres y grolleres
Que may, potser, s' esborrarán!

HAMLET

Y, encara
Vos quedaréu entre 'l suhor de peste
D' un llit incestuós, ben envilida
Per la corrupte emanació que brolla
D' aquella vil sentina, afalagantlo
Ab caricies d' amor?

GERTRUDIS

Ay, calla! calla!
Com punyals afilats ay! tes paraúles
Fereixen mes orelles. Calla, ¡Hámlet!

HAMLET

Un lladre! un assessí!... un vil, mil vegades
Inferior tot ab tot, al espós vostre,
Un escarni dels reys; lladre d' imperis
Que la corona d' or, sens cap escrúpol,
La va robar y va guardá' á la bossa!

GERTRUDIS

Calla, per Deu!

ESCENA XXV

GERTRUDIS, HAMLET y L' OMBRA DEL REY

HAMLET

Sí, mare, un rey de fira!...
*(S' adona de l' ombra de son pare, de
la qual la Reyna no 'n farà esment.)*

Oh, esperits celestials! Ay, amparáume
Ab vostres ales d' or; digas, que 't porta
Oh, sombra venerable?

GERTRUDIS

Ho veig; té la follia!

HAMLET

Vens per culpar d' un fill la negligencia
Que afeblit, compassiu, encar retarda
Y oblida executar aquell terrible
Precepte que tú un jorn li encomanares?
Parla!..

L' OMBRA DEL REY

No oblides ma venjansa. Escolta:
Vinc á inflamar ton extingit coratje
Pero, mira; no ho veus? la mare teva

S'ha omplert d'esglay, de confusió y vergonya.
Entre ella y la seva ànima esglayada
Pósathi tú, y veurás potser tot d'una
Que l'imaginació, ab més violencia
Obra en els cossos molt més débils. Párlali,
Párlali, Hámlet!..

HAMLET

Y, ab qué penséu, senyora?

GERTRUDIS

Trista de mí! Díga'm qu' es el que pensas
Tú mateix ara, dirigint la vista
Hont no hi ha res, y enrahonant ab l'ayre?
Tens l' ànima en els ulls, y els ulls se 't mouhen,
Els teus cabells s' erissan y s' aixecan
Com legió de soldats á qui desperta
La trompeta de guerra atronadora.
Fill del meu cor! Vessa, per Deu, paciència
De ton furor sobre l'ardenta brasa.
A, qui miras?

HAMLET

A n'ell, no més á n'ell! El veyeu ara,
Vessant pàlida llum de son espectre?
Son visatge y dolor prou bastarían
A conmourre les pedres; ay! no 'm mires
Aixís, que no fos cás que mos desitjos
Crudels, ton rostre compassiu els fonga
Y al portarlos á cap, els destruhesca,
Y en lloc de sanc, sols vesse plor inútil!

GERTRUDIS

A qui dius tot aixó?

HAMLET

No 'l veyeu ara?

Dons es allí!

GERTRUDIS

Jo no hi veig res, y 'm sembla
Que miro be tot el que hi ha.

HAMLET

Oh, mare

No sentiu rés?

GERTRUDIS

Res més que les paraúles
Que jo y tú aném dihent.

HAMLET

Doncs, sí, miráulo
Com es allí, el veyéu? Ja s' en va ara...
Porta 'l vestit mateix de quan regnava.
Oh, el pare del meu cor! Veyeu com martxa?
Ja arriba al pórtic!...

(Se 'n va l' ombra.)

ESCENA XXVI

GERTRUDIS y HAMLET

GERTRUDIS

Tot aixó ho forjava
Ton cervell perturbat, y aquell desordre
Que ton esprit sofreix, fa que se t' omple
El cap de fantasíes!

HAMLET

Sí, desordre!...
El meu pols, com el vostre, bat á l' una,
E igual salut y vida ara demostra;
Res del qu' he dit, oh mare, es cap follia!

Feu la proba: veyám; voleu que torne
A dir tot lo que hi dit y ab igual ordre?
Doncs ho diré; y aixó un boig no pot ferho!
Ay, mare meva! una mercé os demano:
No vulláu aplicar á la ferida
Eixa untura tan dolça; la follía
No parla no, per mí, vostre delict
Es qui parla no més! La medicina
Qu' ara voleu usar, sols pot tornarla
Més dura y més crudel y encarcerada
La llaga que portém, y fent sols créixe
La postema corrupte qu' á dins brolla.
Confessáu penedida vostre culpa
Davant del cel, ploréu tot el que féreu,
Preveniú el pervindre, no feu grasses
Les males herbes perque creixen... Mare!
Perdonáu ma virtut qu' així 's desfoga,
Ja qu' estém en un temps tan estrambótic
Que la virtut demana perdó al vici
Y encara, afalagantlo, avuy li prega!

GERTRUDIS

Fill meu; el cor m' has trossejat!

HAMLET

Be, mare.

Doncs guardáuse aquell trós que encara sía
Bo é ignocent; llensáu la part dolenta.
Bona nit, mare meva! Al llit del oncle
No hi tornau més; si es que virtut os manca
Al menys, per vostre be, dissimuléuho!
La costúm, aquell monstre sense entranyes
Que mata de nostre ánima els afectes
Si es dimoni alguns colps, també es un ángel
Quan les bones accions torna més fácils
Y les fa qu' elles naturals ens sémblin.
Absteniuse eixa nit, eixa violència
Vos tará contenir altre vegada

Ab més facilitat y moltes d' altres.
La costúm es prou forta y vigorosa
Per esborrar l' esforços de la natura
Y reprimir inclinacions dolentes
Y ab mágic poderiu quasi esborrarles.
Santa nit, Deu vos donga! y si algún día
Voleu que 'l cel de cor os benehesca
Vostre benedicció voldré tenirla.

*(Fa acció de voler alçar el cadavre de
Polonius, pero 'l deixa pera tornar á
parlar ab la reyna.)*

La dissort d' aquest home 'm fa greu pena,
Mes... Deu ho volgué aixís; que 'l castigava
A mans meves, y mi 'm donava 'l cástic
Fentme instrument de l' ira que 'l abrusa.
Jo 'l portaré allí ahont convinga, es fácil
Justificar que jo l' he mort sens culpa.
Adeu siau! Perque pietat me sobra
Es que dec ser crudel; va la primera
De les maldats comeses, n' hi haurán d' altres
Més tristes y més grans. Escoltiu, mare!

GERTRUDIS

Qué hi ha? Qué vols que fasse?

HAMLET

Res per ara

De tot el que os he dit. Al rey deixéuli,
Que, ple de ví, al llit ja os arrossegui
Y bese vostres galtes ab luxuria
Y ab ses mans malehides os apreti
Eix pit que m' alletá, y ab negre boca,
De pler vos donga besos. Agraphida
Vos aleshores, li contáu traydora
El que fa 'l cas, que no soc boig, qu' ho semblo,
Que ma follía es sols un artifici...
Sí, dihéuli ben clar; cóm es possible

Que una reina gentil, prudent y hermosa
Secrets amagui á n' aquell brut galápat,
Gat vell, rata pinyada? Cóm podriáu
Callarli tot aixó? Anéu, digáuli,
Y á pesar de rahons y confianses
Obriu la gabia en el terrat, que volen
Tots els aucells, y com al mico agrada
Fer probes, vostre cap dintre la trampa
Fiquéuhi y exposéuvos á deixarli.

GERTRUD'S

No tingas por, no diré res; paráules
Necessitan alé, l' alé es la vida;
Jo, ni vida ni alé tinc per contarho!

HAMLET

Y, vos sabeu que dec aná á Inglaterra?

GERTRUDIS

Me 'n havia oblidat. Sí, es cosa feta.

HAMLET

He sabut que hi han cartes sagellades
Y mos dos condeixebles, (dels que penso
Guardarme'n com de serp molt verinosa,)
Portarán un missatge, y á un abisme
Tot fent de seguidors, volen portarme.
Pero jo 'ls deixo fer, té molta gracia
Veure volar amunt al bon minayre
Ab son propi fornet; mal té d' anarme
O jo cavaré tant dessota terra
Y sota d' ells, que fins dalt de la lluna
Saltarán quan ja 's pensen que l' han feta.
Oh! es curiós quan un malvat se troba
Ab un que, tant com ell, la sab prou llarga!
(Comensa d' arrossegar el cadavre
de Polonius.)

Aquest home 'm fa fer, ay! de camálic,

Arrossegant me 'l portaré á eixa cambra.
Ay, Mare; santa nit! Ara jo penso
Qu' eix senyor conceller, que quan vivía
Enrahonava per tothom, es ara
L' home més quiet y reposat. Anémse'n
Oh, bon amic, d' aquí jo os tinc de traure
Y aixó s' ha d' acabar; bona nit, mare!

(S' en va Hamlet, arrossegant el
cos de Polonius.—Teló.)

FÍ DEL ACTE TERCER

ACTE QUART

Acte quart

Saló en el palau.

ESCENA PRIMERA

CLAUDI, GERTRUDIS, RICARD y GUILLÉM

CLAUDI

Eixos plors y gemecs alguna causa
Deuhen tenir? Díga'm quína es; em sembla
Que jo la`dec saber! Ahont es Hámlet?

GERTRUDIS (*á Ricard y Guillém*)

Deixáunos sóls! (*Ricard y Guillém se 'n van.*)
Senyor! La nit aquesta
Qu' es lo qu' he vist, Deu meu!..

CLAUDI

Qu' has vist, Gertrudis?
Qué fa ton fill?

GERTRUDIS

Perdut, ab una fúria
Com la del mar y el vent quan s' abarallan,

Y, sens dubte torbat per la follia,
Va ohir remor darrera el cortinatge
Tregué l' espasa; y tot cridant: *hi han rates!*
En sa il·lusió frenética, assessina
Al pobre vell que s' amagá darrera!

CLAUDI

Oh, mort desgraciada! Crec qu' hauria
Ab mí fet lo mateix, si allí 'm trovava.
Eixa desenfrenada bojeria
Ens amenassa á tots, á tú mateixa,
A mí, á tothom. Y, cóm hem d' excusarla
Eixa acció criminal davant dels altres?
Nosaltres en serém els responsables
Perque ab la autoritat real debíam
Haver vigilat més al foll, posantlo
En paratge segur 'hont cap desori
Hagués pogut cometre. El massa afecte
Que tú y jo li portém, ens impedía
De fer lo que era convenient; ens passa
Com al que té un mal lleig, que per no dirho
Permet que li rosegue les entranyes.
Ahont ha anat?

GERTRUDIS

S' en emportá el cadavre
Y en mitj de sa follia encara plora
L' errada qu' ha comés. Com l' or, li passa
Que mostra sa puresa, en que 's barreje
Ab els més vils metalls.

CLAUDI

Aném, Gertrudis,
Y ans de que 'l sol daure les altes cimes
De les montanyes, jo faré embarcarlo
Y que s' en vaja lluny. Nostra prudencia
Y nostra autoritat son necessaries
Per disculpar eix crim qu' es tan indigne.

ESCENA II

CLAUDI, GERTRUDIS, RICARD y GUILLEM

CLAUDI

Guillém, Ricard! ab gent que os acompanyi
Anáu á buscar Hámlet; á Polonius
Ha mort, mitj foll; l' ha tret arrossegantlo
De la cambra, á allí fora. Anáu, parléuli
Ab dolsor y 'l cadavre á la capella
Feu conduhir! Anauhi desseguida!

(Surtén Ricard y Guillém.)

Als amics més prudents penso cridarlos
Per explica'ls eixa dissort y dirlos
Tot el que penso fer. Ay, la calúnnia
(Que té una veu que tot el món omplena,
Y com la bala de canó, depressa
Tira els trets verinosos), eixa volta
Errará 'l tret, y 'ns deixarà á nosaltres
Y á nostre nom, sens taca ni ferida,
Y al vent sols farà mal. Jo y tú, ara anemse'n.
Tinc d' esglay y de por l' ánima plena!

(S en van.)

ESCENA III

Cambra d' Hámlet

HÁMLET, RICARD y GUILLEM (1)

HAMLET

Está posat en lloc segur... Pero...

RICARD *(desde dins)*.

Hámlet! Senyor!

(1) Aquesta escena torna á estar escrita en prosa en l' original inglés
La següent está en vers.

HAMLET

Quin soroll es aquest? Qui 'm crida? Ah!.. ja son aquí! (*Surten Ricard y Guillelm.*)

RICARD

Senyor, que heu fet del cadavre?

HAMLET

Ja es entre mitj de la pols, de la qu' es parent d' aprop.

RICARD

Digáunos ahont és, pera ferlo portar á la capella.

HAMLET

Ay! no ho cregáu, no!

RICARD

Qu' és el que no havém de creure?

HAMLET

Que jo puga guardar el secret vostre y os revele el meu. Y á més; qué es el que pot respondre el fill d' un rey á una lapa ó esponja de un palau?

RICARD

A mí 'm diheu esponja?

HAMLET

Sí, senyor; esponja, porque com una esponja xuclas del poder real la autoritat y les riqueses. Aquesta gent al fi de sa carrera es quan serveixen mellor als reys. Aquestos, semblants á la mona, se 'ls fican en un racó de la boca, allí els guardan, y al primer que s' hi ficaren, es lo darrer que 's menjan. Aixís es que 'l rey, quan necessite tot el que tú, qu'

ets la seva esponja, l' hi hages xuclat per compte d' ell, t' agafará, t' espremerá, y t' quedarás aixut una altre vegada.

RICARD

No entenc el que 'm diheu.

HAMLET

Aixís m' agrada. Les rahóns fines y agudes son com una especie de ronc per les orelles tontes.

RICARD

Senyor; el que convé es que 'ns digáu ahont es el cadavre y vingáu ab nosaltres á veure al rey.

HAMLET

El cadavre es ab el rey, pero el rey no está ab el cadavre. (1) El rey, es aixís, una cosa com si diguessim...

GUILLÉM

Quina cosa, senyor?

HAMLET

Una cosa que no val res... pero... no 'ns emboliquém. Aném á veure'l. (*S' en van.*)

(1) L' original diu: *The body is with the king, but the king is not with the body.*—Al peu de la lletra *body* no significa més que *cós*; nosaltres l' hem traduït per *cadavre* per ajustar aquest passatge obscur á la interpretació de Eschenberg que diu: *El cadavre (ó la caixa) está aprop del rey.* (*Claudi*); pero el rey, no es encara dins de la caixa com deuria estarhi per sos crims y malifetes.

ESCENA IV

Saló en el Palau

CLAUDI

L' he fet cridar y anar per el cadavre.
Y qué perillós qu' és aixís deixar-lo
Fent de les seves! Mes tampoc possible
Ens es posarli de la lley les penes.
El poble ab fanatisme se l' estima
Y 'l poble creu pe 'l ulls, no per la freda
Rahó, y considerant no més el cástic
No mira al delinqüent si 'l mereixía.
Pera lograr la pau, aquesta ausencia
Repentina d' Hamlet, convé que semble
Cosa de temps molt preparada: ó 's curan
Els mals desesperats ab remeys bojos,
O, si no s' hi fa ré', 's fan incurables.

ESCENA V

CLAUDI y RICARD

CLAUDI

Qué hi ha? qué ha succehit?

RICARD

De cap manera

Ens ha explicat ahont portá el cadavre,

CLAUDI

Pero ell, ahont es?

RICARD

Aquí, al defora
S' ha quedat ab la gent que l' acompanya,
Esperant ordres vostres.

CLAUDI

Doncs, que vinga.

RICARD (*a Guillém que 's á dins*).

Guillém, fes entrá al príncep!

ESCENA VI

CLAUDI, HAMLET, RICARD, GUILLÉM y criats

CLAUDI

Y be, Hámlet,

Ahont es ara Polonius?

HAMLET

S' en anava

A sopar.

CLAUDI

A sopar? y qué dius, ara?

HAMLET

No ahont donan menjar; sino hont s' el menja
Tot un congrés de cucs. El cuc, monarca
Es el supré m de tots els que devoran.
Nosaltres engreixém les bestioles
Perque elles ens engreixen y ens fem grossos
Per un cuquet traïdor que aprés ens menja.
El rey més gras y 'l mendicant més magre
Son dos plats diferents, pero's serveixen

A una mateixa taula. Aixís acaba
Tot lo del món!..

CLAUDI

Ay! Deu!

HAMLET

Potser un home
Pot pescar ab el cuc que un á rey menjava
Y menjarse aquell peix que 'l cuc té á dintre.

CLAUDI

Y que vols di' ab aixó?

HAMLET

Manifestarvos
Com un rey pot passá' alguna vegada
A les tripes d' un pobre.

CLAUDI

Hont es Polonius?

HAMLET

Ara es al Cel. Enviau á preguntarho
Y si allí no hi es pas, podeu anarhi
Vos mateix á cercarlo en altre seti.
Si en tot un mes no l' heu trobat, la flayre
Prou sentiréu pujant aquella escala.

CLAUDI (*als criats*)

Anau doncs á cercarlo!

HAMLET

No ha de moure's
Fins que vajan á traure'l

CLAUDI

Eixa feta

Demana, Hamlet, que tú mateix 't guardes;
M' interesso per tú, com t' ho demostra
El sentiment que aquesta acció ara em causa.
Convé que pronte fuges; doncs prepara't,
La nau está amanida, el vents ja bufan
Ab favorable endret, y ja t' esperan
Tos companys de camí, y el teu viatge
Comensarás depressa á l' Inglaterra.

HAMLET

A Inglaterra?

CLAUDI

Si, fill, cap á Inglaterra.

HAMLET

Molt be.

CLAUDI

Y molt be que deu semblarte
Si has comprés l' intenció que á mí m' inspira.

HAMLET

Jo un ángel veig que les comprén. Anemse'n
Anemse'n á Inglaterra! Adeu, oh mare!..

CLAUDI

Y res dius á ton pare que t' estima?

HAMLET

Ay mare!.. Pare y mare, espós y esposa
Son sempre; espós y esposa carn mateixa
Sempre serán... Aixís... la mare!.. Anemse'n
A Inglaterra!.. (*Se n vá.*)

CLAUDI (*á Guillém y Ricard*)

Seguiu-lo ja vosaltres,
Que no 's detinga més y que s' embarqui
Avuy mateix. Vull veure'l d' aquí fora
Eixa mateixa nit. Ab ell anause'n.
Tot quant es necessari pel viatge
Aquí ho teniu sellat. Anau, depressa!..

(*Se 'n van.*)

Y tú, Inglaterra, si es que tems y admiras
Ma amistat, pe 'l que 't diu ma gran potencia,
Ja que miras sagnants y encara vives
Les ferides del cer de Dinamarca
Y de por obedient tribut me pagas;
No allargues de ma veu l' alta comanda
Ni fé 'l que 't diu ma voluntat suprema
Que, per lletres sellades, ara 't dicta
La mort d' Hámlet depressa. Ay! sa vida
Es febra pera mí tan ardorosa
Que no més tú, en el món pots aliviarla.
Fesho, Inglaterra, aixís, y fins que 'm digas
Que ja has donat el colp, encar' que gose
Les ditxes més preuhades, en mon ánima
No hi haurá pau complerta, ni alegría.

ESCENA VII

Campament en les fronteres de Dinamarca

FORTIMBRÁS, UN CAPITA, *soldats*; HAMLET, RICARD
y GUILLÉM *poc després*

FORTIMBRÁS

Anauhi capitá, avuy de part meva
Y al rey danés digauli que demano
Passá' ab els meus per la regió danesa.
Ja sabeu hont serém. Si el rey vol dirme

Alguna cosa, l' hi direu que promte
Estic pera donarli l' homenatge
De mon respecte.

CAPITA

'S cumplirá la ordre.

FORTIMBRÁS (*als soldats*)

Vosaltres caminau á la callada.

(*S' en van Fortimbrás y soldats
y entran Hámlet, Ricard y Gui-
llém.*)

HAMLET

Bon cavaller, d' hont son aquestes tropes?

CAPITA

De Noruega, senyor?

HAMLET

Y, ahont s' encaminan?

CAPITA

Contra Polonia.

HAMLET

Dihéume: qui las mana?

CAPITA

Fortimbrás, el nebot del rey.

HAMLET

Y, marxam

Contra tota Polonia? ó be van contra
D' alguna de les terres del realme?

CAPITA

La veritat vull dirvos: de conquesta
Aném pera adquirí' un bocí de terra
Que, fora de! honor, no val la pena.
Si es que per cinc ducats la déssen franca
No la voldría, ni al polac ni al nostre
Rey, li valdrán gran cosa, en que la vengan
Al encant!

HAMLET

Vos creyeu que resistencia
Fará el rey de Polonia?

CAPITA

Desseguida.
Ja ha posat tropes per guardar fronteres.

HAMLET

Aixís el sacrifici de mils d' homens
Y de vint mil ducats, de poca cosa
No traurá en clar la possessió. La llaga
Del cós polític es aixó, la engendran
La pau y l' abundancia que son dintre
Sens que per fora la rahó s' hi veja
De que 'ls homes s' hi matin. Moltes gracies!

CAPITA

Que Deu vos guard!
(*S' en vá 'l capitá y 'ls soldats.*)

RICARD

Voleu seguir la marxa?

HAMLET

Ja os aconseguiré. Podeu emprendre
El camí.

(*Se 'n vou Ricard y Guillém*)

ESCENA VIII

HAMLET

Ay! Senyor, tot el que 'm passa
Tot m' acusa, excitantme á la venjansa
Fent despertá' l' alé dormit. Qué es l' home,
Que sa felicitat posa en que puga
Passar el temps en menjá y beure? Bestia
Inútil y res més. Deu, que formava
Nostre rahó y enteniment, no 'ns dona
Aquestes facultats, ab les que 's mida
El present y el passat, perque estiguéssen
Brutalment ocioses y adormides.
Sía descuyt ó sía escrúpol, sía
Por criminal, que no té pit per veure
Lo que vindrá, ja que no es pas prudencia;
Jo no sé perque visc dihent á cada hora:
Faré aixó ó faré alló, poguentho ferho,
Sobrantme voluntat, rahó y coratge?
Arreu jo trobo exemples que 'm provocan,
Aquet nombrós y encoratjat excércit
Manat per jovéncel y débil príncep,
Ab ambició molt noble, desprecia
Els perills y els etzars de la fortuna
Y s' exposa á la mort y als perills dobles;
Tot, per lográ un bocí de territori!
No fa gran l' home batallar per causes
Grans y de empresa, sino 'l trobá en elles
Rahóns de pes pera lluytá, en que sía
La causa molt petita, l' honra es sempre
Causa molt gran pe 'l que la sab conéixer.
Cóm es que jo aquí ocíos 'm consumeixo
Ab el meu pare mort ab traydoria,
Y envilida la mare?.. No son causes

Aquestes ja prou grans pera excitarme
La rahó y el coratge, que s' adormen?
Ara contemplo, per vergonya meva,
Milers d' homes que van prests á la lluyta
Per una gloria estéril, á la tomba
Van com si al llit á reposar anéssin.
Per una causa lluytan, que les turbes
D' ells mateixos, ni saben ni comprenen,
Per un terrer petit, que sóls ni arriba
Per donar sepultura á tants cadavres.
Oh! d' avuy en avant, ó cap idea
Tindrè en mon pensament, ó serán totes
Les que tinga, de sanch y de venjansa!

ESCENA IX

Una antesala en el Palau Real

GERTRUDIS, HORACI

GERTRUDIS

No vull parlarli, no; de cap manera.

HORACI

Ella demana molt venir á veure'us,
Está boja, es vritat; mes la desgracia
Deu cridar més la compassió!

GERTRUDIS

Y, digas:

Qué vol y qué pretén?

HORACI

Tot sovint parla
Del seu pare, pobreta! que la terra

Diu qu' está plena de malesa, y plora,
Se dona colps al pit y aprés trepitxa
Tot el que troba al pás; y diu paraules
Sense sentit, més tant y tant extranyes
Que la gent, per aixó, més les recorda
Y escateix l' intenció ab que les pronúncia
Interpretantles tots de vária mena.
Quan un veu sa mirada, sa expresiva
Manera y 'ls mohiments del cap, se pensa
Que no es boja del tot; més ay! que massa
Veritat es avuy sa gran desditxa!

GERTRUDIS

Está be que li parle, si ho refuso
Potsé' en dirían mal les fines llengües
Que ab males intencions no més se guían.
Fés-la venir. (*A Horaci, que se'n vá.*)

Avuy, qualsevol ombra

L' hi sembla á ma consciencia criminosa
Presagi trist d' algún greu mal sinistre.
Aixó es sols propi de la negre culpa.
El delinqüent té por, la por mateixa
De ser, ay! descobert, fa devegades
Qu' ell mateix imprudent se descubresca.

ESCENA X

GERTRUDIS, OFELIA, HORACI

OFELIA

Hónt es la reina hermosa de Dinamarca?

GERTRUDIS

Cóm estás, Ofelia?

OFELIA

(Aquests versos y 'ls demés que hi ha en aquest acte, Ofelia 'ls canta á poc á poc, y ab veu baixa. Pera 'ls efectes de la representació y, segóns les facultats de la actriu que fasse 'l paper d' Ofelia, potser faria bona impressió que 'ls recites lentament acompanyada de arpa, violí ó altre instrument, com en les expressives melopées de saló. L' original inglés no té altre acotació al costat d' eixos versos que SINGS.)

Cóm pot conéixer—al seu promés,
La enamorada,—entre 'ls demés?
Per l' esclavina—de pelegrí,
Barret ab plomes—y ornat tapí.

GERTRUDIS

Ay! Ay! dolsa amiga meva; á qué ve aquesta cansó?

OFELIA

Ah! sí; escoltáu aquesta altre:

Ja es mort, ay senyora
Ja es mort, y enterrat;
Una grossa pedra
Als peus li han posat;
Y 'l front l' hi corona
L' herbeta del prat.

Ay, ah! ah! ah! *(Rihent sense solta.)*

GERTRUDIS

Sí, pero aixó Ofelia...

OFELIA

Escolteu, escolteu:

Tota de blanc van vestirla...

ESCENA XI

CLAUDI, GERTRUDIS, OFELIA, HORACI

GERTRUDIS

Pobre Ofelia! No veyeu aixó, senyor? *(A Claudi.)*

OFELIA

Tota de blanc van vestirla
Com la neu de la montauya,
Tota cuberta de flors
A la tomba la portavan,
Y ab plor d' amarc sentiment,
Ay! les flors s' humitejavan.

CLAUDI

Cóm estás, nena hermosa?

OFELIA

Molt be, gracies á Deu. Diuhen que l' óliva era avans filla d' un forner. Ay! ara prou ho sabém el que sóm, pero ignorém tot el que podém ser... Nostre Senyor os vindrá á veure!

CLAUDI

Parla pe 'l seu pare.

OFELIA

Mes, no; no parlém més d' aixó. Si os preguntan tot el que vol dir, diguéu:

De Sant Valentí
Demá es la gran festa,
De bon dematí,
Ay, nina encisera,

Jo 'm posaré al peu
De ta finestreta,
Per tindre la sort
Que 'l cor meu enveja—
Desperta 'l donzell
Y 's vesteix de festa...

CLAUDI

Hermosa Ofelia?..

OFELIA

Sí, l' acabaré aviat; sense jurarho os prometo que
ja ve l' acabament.

--Ay, trista de mí!
Quina traydoria!
Quin galán hi haurá?
Quin galán hi haría?—
Al saber qu' es fals
Ella responía:
—Ferme ta muller
Vas prometre un día,
Quan te vaig obrir
Jo tot ho perdía.—

Y ell, li respón:

—T' ho juro pe 'l sol
Que t' ho compliría,
Si tú á n' el meu llit
No haguesses fet víal—

CLAUDI

Fa molt temps qu' está aixís?

OFELIA

Jo crec que tot anirá be... Hem de tindre paciència... (*Se posa trista y plora.*) Y, no tinc de plorar, al veure que l' han deixat sobre la terra gelada?.. El

meu germá ho sabrá... per forsa!.. Jo os dono les gracies per vostres bons concells. (*Ab vivesa y goig.*)
Ja tinc el cotxe aquí. Aném! Bona nit senyors, y senyores; estimades amigues, bona nit, bona nit!

(*S' en va.*)

CLAUDI (*á Horaci*)

Acompanyéula á sa cambra y deixémela ben assistida. Jo t' ho demano.

ESCENA XII

CLAUDI y GERTRUDIS

CLAUDI

Ay, tot aixó, Gertrudis, d' una pena
Molt amarga li ve, de tot la causa
N' es la mort del seu pare, y are penso
Que al vindre els mals, no venen com espies
Si no com escuadróns, plegats, tot d' una.
Son pare mort, ton fill ausent, per culpa
Ben seva desterrat, irat el poble,
Ab males intencions, sordes, murmura
De la mort de Polonius. La imprudencia
L' hem feta massa grossa, al enterrarlo
Així en secret! La malhaurada Ofelia
Folla y sens esma, y sens rahó, (qu' es cosa
Sens la que no som més qu' estátues buydes
O irracionals), y encara el pitjor resta,
Son germá d' amagat tornant de Fransa
Y, en mitj de tants trastorns hi han males llengües
Que, encara que s' amagui, l' hi envenenan
Les orelles contantli de son pare
La misteriosa mort. En eixes noves
Encar que la vritat no hi sia justa
Nosaltres hi sortím de tots els llavis.

Tot aixó, eixos afanys, oh, ma Gertrudis,
Com màquina infernal que 'ls trets enjega
Me dona moltes morts d' una vegada!
(*Se sent remor d fora.*)

GERTRUDIS

Deu meu! y, qué será eixa remor sorda?

ESCENA XIII

CLAUDI, GERTRUDIS, un CAVALLER

CLAUDI (*als de fora*)

Qué? Hont son d' aquest palau els centinelles?
Guardáu les portes!.. Qu' es aixó?

CAVALLER

Depressa

Fugiu, senyor! que l' oceá salvatge
No 's tira sobre platjes pedregoses
Ni ab més forsa se draga les planures,
Que Laertes irat ara aquí arriba
Atuhint als soldats que 'l pas li tancan.
Per senyor l' anomena tot el poble,
Com si del món fos ara 'l primer día
L' antigó y la costúm se desconeixen,
Tothom crida:—Per rey volém Laertes,
Laertes será rey!—Capells enlayre,
Picant de mans, l' aclama tota llengua
Y diu tothom:—Que sigui rey Laertes!
Laertes rey!..—

GERTRUDIS

Gossos danesos!

Traydors y falsos, cóm lladréu alegres,
Seguint un rastre que os perdrá!

CLAUDI

Les portes

Ara han romput!

ESCENA XIV

LAERTES, CLAUDI, GERTRUDIS, *soldats y poble*

LAERTES

El rey!

(*Dirigintse at poble que segueix darrera d' ell.*)

Senyors, demano

Que os quedau aquí fora!

Poble

No, aquí dintre

Volém entrá!

LAERTES

Os ho prego jo; deixáume

Entrá á mí sol!...

Poble

Está be; anemse'n.

(*Se 'n va 'l poble.*)

LAERTES

Grans mercés jo vos dono. Aquestes portes
Guardaréu desde fora. Tu, mal príncep,
Tórna'm mon pare!...

GERTRUDIS

Cálma't, bon Laertes!

LAERTES

Si una gota de sanc tingués sens flames
Per fill bort me tindria, á n' el meu pare
Per deshonorat, (1) y al front d' aquella mare
Casta y honesta, imprimiria feble
D' un ávol fembra la nota vergonyosal

CLAUDI

Pero, Laertes, digas, quina causa
Té la revolta aquesta? Tu, Gertrudis,
Deixa'l estar; no tingas por, no penses
Que 'm puga succehir res, hi ha una forsa
Potenta y divinal que als reys nos guarda.
La traició jamay pot arribarhi
A fernos mal y 's surt sense la seva.
Digas perquè estás tan irat, Laertes!
Deixa'l estar, Gertrudis! (*A Laertes.*)
Sols tu, parla!

LAERTES

Hont es el pare meu?

CLAUDI

Es mort.

GERTRUDIS

Escolta:

No es el rey qui l' ha mort!

CLAUDI

(*A Gertrudis.*) Tot el que vulga
Deixeuli preguntar!

LAERTES

Y, cóm moria?

A mí no 'm enganyeu! L' infern me dragui,

(1) *Cuckold*, diu Shakespeare.

Y el més negre diable del abismes
S' en porte els juraments que un jorn os feya
De vassallatge y sumissió! Enterrades
Ja queden la conciencia y l' esperança
De salvarme, que á mí ja no m' esglaya
La eterna dañació, sía, com sía,
No 'm fa res aquest mon, ni tampoc l' altre!
No més vull una cosa; no més una
Idea m' avassalla: la venjansa
Del meu pare estimat!

CLAUDI

Y, qui 't destorba?

LAERTES

Jo mateix! no més jo y ningú en la terra
M' ho estorbará, sentiu? Jo faré coses
Ab tal acert y escatimant certs medis
Que ab poc d' esforços tinc de fer molt!

CLAUDI

Laertes,

Si la pura vritat saber desitxas
Sobre la mort del pare qu' estimavas,
Has escrit per ventura en ta venjansa
Que, als amics y enemics, justos, culpables,
Tingas d' atropellar d' igual manera?

LAERTES

Sóls á mos enemics!

CLAUDI

Y, 'ls vol coneixer?

LAERTES

Sí; pero als amics, jo tinc d' obrirlos
Mos brassos y non cor, si ho necessitan

Jo 'ls nodriré ab ma sanc, com acostuma
El pelícano á ferho!...

CLAUDI

Oh, bon Laertes,
Ara has parlat com cavallé y fill noble!
Ni tinc cap culpa jo en la mort del pare
Que ploras tu, ni ningú hi ha que sente
Com jo mateix, eixa dissort terrible.
Aixó deu ser tan clar pera ta pensa
Com per tos ulls ho es la llum del dia.

UNES VEUS (*desde dintre*)

Deixáula entrar!

LAERTES

Quin remor es aquest? Qué volen ara?

ESCENA XV

CLAUDI, GERTRUDIS, LAERTES, OFELIA, *caballers, dames*

(*Ofelia anirà vestida de blanc, ab els
cabells deixats anar, una garlanda al
cap y una faldada de flors*).

LAERTES

Oh, foc abrusador! mon cervell crema,
Oh, llágrimes cremantes, desseguida
Consumiu de mos ulls la viva forsa!...
Jo 't juro per el cel, que la follia
Que ara 't consúm será tant ben venjada
Que 'l pes del cástic deixarà cayguda
La balansa fidel de la justícia!
Rosa de maig! Ofelia! nena hermosa,
Germana del meu cor! Ay, y, es possible
Que 'l teu enteniment siga tant débil

Com d' un vell la existencia? La natura
Es delicada al estimar y sempre
Que l' amor á un excés supré m arriba
L' ánima se 'ns desprén d' una part propia
Y la dona al amat en homenatje.

OFELIA

A la fossa el van portar
Ab la cara destapada,
Ay, sí! ay, no!
Y damunt la sepultura
Moltes llágrimes van caure,
Ay, sí! ay, no!...
Adeu! estimat! adeu!...

LAERTES

Si estiguessis en plé us de la teva rahó, y 'm dema-
nesses venjansa, no 'm conmourías pas tant com ara!

OFELIA

Has de cantar alló de:
Es á baix de tot
Cridal ben baixet
Que es á baix de tot!

Y, qué be que ve aquesta tonada! Si va ser el ma-
jordóm dolent el que va robar á la senyoreta!...

LAERTES

Eixes paráules sense ordre ni concert 'm fan més
efecte que 'l discurs més ben rahonat!...

OFELIA

Aquí porto romaní, que es molt bo per la memoria.
(*A Laertes*). Prenéune, bon amic, pera que os en re-
cordéu, os ho estimaré... Aquí hi han trinitaries, que
son pera pensarhi.

LAERTES (*ap.*)

Encare, en mitj de tot, y del seu deliri, vol fer alusions á sos recorts y memories tristes!

OFELIA (*A Gertrudis*)

Aquí hi ha fonoll pera vos, y colomines y ruda, per vos també... aquestes altres, son pera mí. Nosaltres en dihéu l' herba sagrada del diumenge... Vos la fareu servir pe 'l que vulláu. (*A Claudi.*) Aixó es una margarida... Os voldria també donar violetes, més ay! totes se marciren quan se va morir mon pare. Diuhen que va tindre un bon fi!

Un pitoliu
Festós y viu
El cor m' alegra!...

LAERTES

Idées negres, dols, passions terribles,
Y del infern mateix els horrors tristos,
Son suáus y graciosos en sa boca!

OFELIA

S' en va y, ay! no torna
Ni tornaré més;
Es mort, y els que moren
Se 'n van jay! molt prest.
Sa testa era blanca,
Sa barba de neu,
S' en va; y ay! no torna,
Ni tornaré més!
Ab sospirs inútils
Tots plorém per ell.
Repós á la Gloria
L' hi donga 'l Bon Deu!

A n' ell, y á tots els bons cristians. Deu ho fassa!...
Senyors!... Adeu siau! (*S' en va.*)

ESCENA XVI

CLAUDI, GERTRUDIS, LAERTES

LAERTES

Heu vist aixó, Deu meu?

CLAUDI

Jo dec, Laertes,
De ton dolor pendre una part; no 'm neguis
May aquest dret, y á qui t' estima escolta.
Tría de tos amics els que be 't semble,
Que 'ns escolten á abdós; després, judica
Y si la culpa 'n tinc del dol que ploras,
Si es que ab má propia ó ab estranya, ho feya;
Mon regne, ma corona, fins ma vida
Jo 't donaré en penyora de ma culpa!
Si es que soc ignocent, vull altre volta
Ton afecte, ton cor y ta obediencia
Y, units abdós, caurá sobre el culpable
El pés de ton dolor y la justicia.

LAERTES

Sí, sí, ho farém aixís. Sa mort sobtada,
Sos funerals sens pompa, escuts, ni armes
Sobre el cadavre, tot al cel ja clama
Perque s' esbrine en un procés depressa.

CLAUDI

Aixís seré. Que la destal del jutje
Cayga sobre el culpable! Tu, ara vina.

ESCENA XVII

Sala á casa d' Horaci

HORACI, UN CRIAT, DOS MARINERS

HORACI

Qui es que 'm vol parlar?

CRÍAT

Ab una carta

Hi han dos mariners que os volen veure.

HORACI

Feslos entrar.

(El Criat s' en va.)

No puc entendre

Qui puga escriure'm en cap lloc ni terra,
Si no fos Hámlet, mon senyor.

(Entran els mariners.)

MARINER Ier

Bon día!

HORACI

Deu te 'l donga mellor!

MARINER

Si plau donarme'l.

Porto eixa carta del senyor que anava
Cap Inglaterra. No os diheu Horaci?

HORACI *(prenent y llegint:)*

«Horaci: aixís qu' hakis llegit aquesta carta, envia-

rás aquestos homes al rey, pe 'l qui 'n portan també una altre de meva. Quan ab prou feynes feya dos dies que navegavam, comensá á empayarnos un baixell pirata molt ben armat. Com el nostre era de poca vela, ens vegerem precisats á fer un acte de desesperació, anant al abordatge. Jo vaig saltar el primer dins de la nau enemiga, que en aquell moment va poder despendre's de la nostra y 'm vaig trobar tot sol y presoner. Els piratas s' han portat ab mí com á lladres de bon cor; ja sabían el que 's feyan, per aixó els ho he pagat molt bé. Fes que 'l Rey reba les cartes que li envío y tú vina 'm a veure ab tanta pressa com si fugisses de la mort. Tinc de dirte á l' orella certes coses que 't deixarán esglayat, y encara será difícil que 't puga explicar lo extraordinari del cas. Eixos bons hòmens, t' acompanyarán fins aquí. Ricard y Guillém seguïren sens novetat cap á Inglaterra. Te tinc que contar moltes coses d' ells. Adev. Ton amic de cor:—HÁMLET. *(Als mariners.)*

Veniu; jo os portaré fins al monarca
Y l' hi daréu les lletres. Molt depressa
Convé que hi aném, que havéu de conduhirme
Desseguida hont quedá qui vos les dava.

ESCENA XVIII

Cambra del Rey

CLAUDI, LAERTES

7°

CLAUDI

Ta justicia sens dubte mes disculpes
Haurá aprobat, y com amic de veres
Crec que 'm tindrà ton cor; t' he donat probes

De que qui va matar á ton bon pare
També va conspirar contra ma vida.

LAERTES

Ja ho veig prou clarament... pero, digáume
Perque no castigáu tals malifetes
Tan criminals, quan vostre propia vida,
Vostre poder y la prudencia vostra
Castigarles depressa os aconsellan?

CLAUDI

Tinc dos motius molt grans, per mi, Laertes,
Que, per tú no ho serán potser. Sa mare
La reina, de sos ulls viu ay! sospesa,
Y jo (per ma dissort ó ma fortuna),
L' estimo tant á n' ella, que com l' astre
No 's pot moure sino dins de sa esfera,
Jo no tinc seny ni voluntat sense ella.
Tampoc al criminal puc castigarlo
Públicament, perque l' estima el poble
Ab un deliri gran; com la font muda
Ab son aygua los troncs en pedres, ara
Li converteix en gracies els defectes.
Mes sagetes contra ell, foren inútils,
A un huracá tan fort resistirían
Y sens tocar el blanc, altre vegada
Tornarían al arc que va tirarles.

LAERTES

Mentrestant á mon pare jo perdía
Y 'm trobo ma germana tota folla!...
Ay! ma germana, (si es que té algún mérit
El que ja no existeix,) se destacava
Per les prendes tan rares que tenia
Sobre tot el sublim d' aquesta terra!...
Pero, ja arribará, sí... ma venjansa!...

CLAUDI

Que no 't trenque la son eixa fal-lera,
Ni 't penses que tampoc sia impossible
Y fet d' una materia aixís tant dura
Qu' ho prenga á festa, no; jo, avans de gayre
Te contaré el demés. Sóls tinc de dirte
Que estimava al teu pare, que t' estimo
Y espero que sabrás la. .

(*Entra un criat.*)

Quínes noves

Portas tu, ara?

ESCENA XIX

CLAUDI, LAERTES, UN CRIAT

CRIAT

Os duc aquestes lletres
D' Hámlet el príncep; per la Majestat vostre
Es aquesta, y l' altre es per la reyna.

CLAUDI

Son d' Hámlet? y, qui es que les portava?

CRIAT

Diuben que uns mariners de lluny les duyen,
Jo no 'ls he vist; Horaci les va rebre
Y á mí, perque us les entre, va donarles.

CLAUDI

Veurás, el que dirán ara, Laertes.
(*Al criat que se'n va.*) Déixans tots sols.

(*Se posa á llegir.*)

—«Molt alt y poderós senyor: os faig á saber cómo
he arribat tot nú á vostre reyalme. Demá os demanaré

permís pera vindre á la presencia vostre y, aleshores, mitjansant vostre perdó, vos contaré 'l motiu de mon estrany y sobtat retorn.»—HÁMLET.—

Y, qué vol dir aixó? Potser els altres
Haurán tornat també, ó be hi ha alguna
Mentida en tot aixó?

LAERTES

Teniu la lletra

Ben coneguda?

CLAUDI (*Examinant la carta*)

Sí, sí, es d' Hámllet.

Y diu *tot nú.* pró está esmenat y en comptes
Diu *sol.* Qué será aixó?

LAERTES

No ho puc entendre!

Mes, deixáulo arriivar. Cóm se 'm avivan
Les ires del meu cor! Sí, jo vull viure
Y dirli davant d' ell:—*Tú, tí, vas ferho!*

CLAUDI

El fet es cert. Y, á més, cóm es possible?...
Y cóm pot ser?... Laertes, vols que 't guíe?

LAERTES

En tot el que vullau, menys consellarme
Pau, ni concordia!

CLAUDI

No més vull la teva,
No la dels altres. Si es qu' ell ara torna
Enutjat del viatge y se 'ns refusa
A emprendre 'l altre colp, tinc d' ocupar-lo
En una empresa que segur, sens dubte,
Hi trovará la mort, y si es que fina

Cap sospita d' aixó haurá d' aixecarse 'n,
Fins sa mare mateixa, ha de trobarho
Cosa molt natural.

LAERTES

Estic ja prompte

A fer el que vulláu y més encara
Si 'm voleu fé instrument d' eixa venjansa.

CLAUDI

Tot va molt be. Desde que tu partires
S' ha parlat molt y molt d' una gran trassa
Que diuhen tens y que fa més envejes
Que totes les demés, mes que jo penso
Que es la darrera pera mi de totes.

LAERTES

Quina es, senyor, la habilitat aquesta?

CLAUDI

Es un com un llas en el capell de plomes
Del jovent, pero qu' es molt necessari
Ja que el jovent li escauhen virolades
Gales lleugeres, com els vells escauhen
Robes y pells que, autoritat li dongan.
Un cavaller vingut de Normandía
Fa temps que fou aquí, tots els francesos
Conec molt be, puig vaig aná á la guerra
Contra tots ells; tots muntan els bons poltros
Ab elegant postura, aquest, que 't parlo
Era 'l mellor de tots en gentilesa,
Que semblava hagués nat sobre la sella.
Feya fer al cavall jocs tan hermosos,
Com si la bestia y ell un sól cos fossen;
Tant me va satisfer, que superava
Tot el que d' ell imaginar podía.

LAERTES

Diheu qu' era normand?

CLAUDI

Sí, sé qu' ho era.

LAERTES

La vida hi poso que Lamond se deya.

CLAUDI

Sí, si 's deya Lamond.

LAERTES

Si ell es la joya
De sa nació, y per tot jo 'l coneixia.

CLAUDI

Doncs aquest, tot parlant de tu 's desfeya
En llohanses del art de tirá el sabre
Que tant te recomana; de tu deya
Que al acometre y defensarte eras
La flor dels cavallers de Dinamarca,
Que seria curiós veure't en lluyta
Ab un altre igual teu, si es que 's podia
Trovarlo en lloc, que als tiradors més destres
De sa nació coratge els hi mancava
Pera parar les teves escomeses
Y els teus atacs, sempre que ab ells midavas
El teu acer. Aquestes noves certes
Despertaren l' enveja en el cor d' Hámlet,
Desde allavors no pensa ni somnia
Res més que en desafiarte. A més encara...

LAERTES

Qué més hi ha?

CLAUDI

Laertes, tú, estimavas
Al pare teu? ó be ets com les figures
D' un quadro que en la tela semblan tristes
Y els manca cor?

LAERTES

Senyor, eixes paraúles
Perqué em diheu?

CLAUDI

No ho dic porque no pense
Que no estimas del pare la memoria,
Si no porque conec que l' amor minva
Ab el temps que li apaga vives flames
Segons m' ha ben mostrat l' experiència.
En mitj del flàm d' amor un ble s' hi troba
Que 'l mata y el consúm; res en la vida
Está ferm ni 'l mateix vigor conserva.
La mateixa salut, quan n' hi ha massa,
Es converteix en plétora y engendra
Malaltía dolenta; ja al resoldre
Fer una cosa, tot seguit deuríam
Posarho en obra en el moment que 's pensa
Executarho, porque 's torna débil
Després la voluntat; segons s' hi fican
Llengues ó mans, aquell desitx es torna
Com un sospir estéril, l' alé exhala
Y, en comptes d' allevar, fa mal de veres.
Pero. (toquém al viu de la ferida;)
Hámlet ja torna, quina acció farías
Que, més ab fets que no ab paraúles, pugas
Mostrar que ets digne del teu pare?

LAERTES

Al temple
Mateix, l' hi tallaré el cap desseguida.

CLAUDI

Es cert que un assésí ni dins del temple
Sagrat trobar deuria, ni cap terme
Deuria reconèixer ta venjansa.
Pero, escolta, Laertes, fes el qu' ara
T' explicaré: Amágat en ta cambra,
Y quan Hámlet arrive, es cosa certa
Que sabrá que has vingut. Faré que 'l volten
Alguns amics qu' alaben ta destresa
Y fassen resplandir més les llohanses
Que 'l francés feu de tú; ja vindrá l' hora
En que tindreu de veure 'us, hi haurá apostes
Per tú y per ell; ell es ardit y noble
No pensa mal, y avans de desafiarse
No mirará els estocs, y 't serà fácil,
Per poc viu que tu sías, fer la tría
D' un estoc sens botó, y al colp que vullas
Podrás venjar molt be al teu pobre pare!

LAERTES

Ho faré aixís! l' espasa envenenada
També tindré y ab una certa untura,
Que vaig 'comprar fa poc, tant verinosa
Que 'l tall de ganivet tenyit ab ella,
Al fer sanc, du la mort molt desseguida
Sense remey que puga deturarla
D' entre totes les herbes remeyeres.
Jo tenyiré de mon acer la punta
Ab eix verí, y 's morirá al ferirlo.

CLAUDI

Pensemhi encara més. En quína estona
Quins medis y ocasió més oportuna
Hi haurá pera cumplir nostres desitxos,
Perque si s' esguerrés, y 's descubrisen
Nostres intents, valdría més no ferho.

Convé molt qu' aquest colp ne porte un altre
Que assegure al primer, si aquet mancava.
Pensemhi... esperat... sí; fent una aposta
Sobre ta habilitat... ja tinc el medi!
Quan os fadigará el pes de la lluyta,
(Ja que á la fi es més gran la violencia)
Ell voldrá beure, jo tindré una copa
Preparada per ell, si es que la tasta
En que s' hage escapat de les metzines
De ton acer, ens venjarém... més calla,
(*Se senten veus á dins.*
Qu' es aquesta remor? (*Entra Gertrudis.*)

ESCENA XX

GERTRUDIS, CLAUDI, LAERTES

CLAUDI

Regina amada,
Qué hi ha de nou?

GERTRUDIS

Senyor una desgracia
Sempre á una altre de nova n' estalona, (1)
Laertes; ta germana s' ofegava!

LAERTES

Ofegada? y, ahont? Rey de la vida!

GERTRUDIS

Allí hont hi trobareu plantat un sálzer
Que á la vora del riu alça sa copa
Retratant en les aigues tristes fulles,
Allí la trobareu! Allí hi anava
Coronada d' ortigues, margarides,

(1) *One woe doth tread upon another 's heel.*

Y flors vermelles, y altres flors que 'n diuen
Els pastors un mal nom, y les donzelles
En dihuen dits de mort. Quan va arriuarihi
De sa testa 's va traure la corona
Y volentla penjá á les branques altes
Una se 'n va trencar y al riu ja queyan
Ella y les flors del camp que l' enjoyavan.
Les robes estufades, una estona
La varen sostenir y com sirena
Anava ella nadant cantant á l' hora
Velles cansons de l' antigor, sens veure
El gran perill, com si fos nada, ay trístal,
Del riu corrent en les tranquiles aygues.
Ses vestidures xopes la enfonzaren
Y la mort el seu cant interrompía
Entre els suspirs y sufriments d' angoixa!

LAERTES

Y, per fi, s' ofegá? Dissort horrible!

GERTRUDIS

Si, va ofegarse!

LAERTES

Ofelia!, pobre Ofelia!
No 't manca pas l' aygua del plor que brolla
Demos ulls afligits! Prou que 'n tens d' aygua,
Pero tinc de plorar! que la natura
Sempre al coratge li ha de fer vergonya,
Deixáume sí, plorar; després, jo os juro
Que en mi no hi haurá res cobart ni feble.
Adeu siau, senyors! que més paraules
Cremarían com foc, si aquestes llagrimes
Imprudents, no tinguéssen d' apagarles! (*S' en vá.*)

CLAUDI

Seguimlo, sí, Gertrudis, tinc sospita
Que després de lograr desenutjarlo
Ab tant d' esfors, eixa desdítja nova
No !i desperte les dormides ires.
Convé que no 'l deixém. Tu y jo seguímlo.

FI DEL ACTE QUART

ACTE QUINT

Acte quint

Un cementir aprop d' una esglesia

ESCENA PRIMERA

FOSSER I y FOSSER II

FOSSER I

Y, hem d' enterrar en terra sagrada á la que per sa plana voluntat va conspirar contra la seva eterna salvació?

FOSSER II

Aixís te dic que té de ser. Fésli depressa 'l clot. El senyor jutje ha reconegut el cadavre y ha disposat que se li donga terra sagrada.

FOSSER I

No puc entendre cóm va tot aixó. Perque si s' hagués ofegat fent forses pera salvarse, la cosa podía dassar...

FOSSER II

Aixís han pensat que va ser.

FOSSER I

No, no, que va ser tirantshi de cap, (1) y, ben mirat, no podia pas ser d' altre manera, perque... aquí hi ha 'l viu de la dificultat: Si jo m' ofego voluntariament, aixó vol dir que faig un acció y tota acció consta de tres parts, que son: ferla, portarla á cap y acabarla, y de tot aixó 'n trec, amic meu, que ella 's va ofegar per plana voluntat seva.

FOSSER II

Res d' aixó! pero escoltau, gran Fossier!

FOSSER I

No; ja os ho explicaré mellor. Veyeu;? aquí hi ha l' aygua, per exemple. Aquí hi ha un home. Está bé. Doncs si aquest home, va y 's fica dins de l' aygua, s' ofega á si mateix, perque sia com sia, el cas es qu' ell hi va... pero escoltau 'l que dic. Si l' aygua va cap á n' ell y 'l sorpren y l' ofega, á les hores nos' ofega á si mateix. M' enteneu, company? El que no 's desitxa la mort, no s' escursa pas la vida?

FOSSER II

Y, que hi ha lleys sobre aixó?

FOSSER I

Ja ho crec que n' hi han! y segons ella, els jutges judican en eixos cassos.

FOSSER II

Vols que 't diga la veritat? Doncs mira: si la morta no hagués sigut dama principal, jo 't juro que no l'

(1) La frase moralista jurídica *se offendendo* que l' original posa en llatí, es un discreteig d' erudició impropri d' uns enterra morts, y no gayre clara pel públic.

hi darían pas terra sagrada.

FOSSER I

Ja pensas be. Y es molta llástima, ben mirat, que 'ls grans personatges en aquest món tingan l' especial privilegi, entre tots els demés cristians, pera ofegarse y penjarse quan vulgan, sense que ningú els hi diga res. Aném, aném allí ab l' aixada.

(*Se posan á obrir una fossa en mitj del escenari, trayent cabassos de terra y entre la terra ossos de mort y cranis.*)

La veritat es que no 's trobarian pas cavallers de noblesa tan antiga al mon, com els jardiners, fossers y cavadors, que son els que tenen l' ofici del pare Adám.

FOSSER II

Qué dius? Adám, fou cavaller?

FOSSER I

Ja ho crec si fou el primer que portá armes. (1.) Qué no has entés les Sagrades Escripures? Diuhen aixís: *Adám cavá la terra*. Y, cóm podia cavar sense brassos? No hi ha més. Vull ferte una pregunta, y si no m' hi respons, te diré qu' ets un...

FOSSER II

Endevant, digas.

FOSSER I

Quí es el que fa edificis més forts que 'ls que fan els mestres de cases, fusters y calafats?

(1) En inglés *arms* significa *brassos* y també *armes* y 'n resulta un *calembourg* que en catalá pert el sentit.

FOSSER II

El que fa les forques y 'ls patíbuls, perque son cases que viuhem més que 'ls seus estadants.

FOSSER I

Ja veig qu' ets viu. La forca es una bona casa. Pero, perquè es bona? Es bona pe 'ls que fan mal; aixís doncs, tu fas mal fet de dir ara que la forca es una construcció més forta qu' una iglesia, ab lo que probas que la forca podria ser bona pera tu. Torném á la pregunta.

FOSSER II

Quí es el que fa les construccions de més durada que les dels mestres de cases, fusters y calafats?

FOSSER I

Sí, dígaho, y 'm treus del compromís.

FOSSER II

Sí que t' ho diré.

FOSSER I

Doncs, dígaho.

FOSSER II

Doncs, no ho puc dir!

FOSSER I

Vaja; no t' hi trenques més el cap. Tu ets un ase ensopit que no surtirás del pas per mes que 't bastonejen. Quan te pregunten aixó tens de respondre: El fosser!... No veus que les cases que fem nosaltres durarán fins al día del Judici? Vaja, ves, aquí al costat, á ca 'l Joanet, y porta'm una copa d' ayguardent.

(S' en vá el Fossier II y entran Hámlet y Horaci.)

ESCENA II

HAMLET, HORACI y FOSSER I

FOSSER I (*cantant*)

Quan era jove estimava
Y ho trobava cosa bona,
Pero casarme, jamay,
Perque crech qu' es mala cosa!

HAMLET

Quín poc sentiment té aquest home de lo que fá!
Está obrint una fossa y canta!..

HORACI

La costúm es la que li ha fet avesar!

HAMLET

Es veritat. Les mans que menys treballan solen ser les més delicades.

FOSSER I (*cantant*)

La vellura á dins la fossa
Ab má crudel, m' enfonzá,
Y de tot el que gosava
Res després me n' ha quedat!

HAMLET

Aquell cap de calavera en altre temps també devia tindre llengua y ab la llengua podria cantar... Y ell, lo rebot per terra! Com si fos la barra d' ossada ab que Caín va cometre el primer homicidi. Y aquell cap, que aquest sonso trepitxa, podria molt ben ser d' un home d' estat que potser s' havia proposat enganyar al mateix Deu! No 't sembla?

HORACI

Tot podria ser.

HAMLET

O be la d' un cortesá que diria: *Bon dia, excelentíssim senyor! Com está, magnificentíssim senyor?* Aquest altre, potser era del cavaller *tal* que 's desfeya en llohanses del cavall del cavaller *qual*, per demanarli que li deixés diners. No es aixís?

HORACI

Sí, senyor.

HAMLET

Sí, per forsa. Y ara está baix el poder del senyor cuc, feta á trossos y destrossada per l' eyna d' un fosser. Aquí hi han grans cambis y mudances... si les poguésem veure totes... Pero, es que á la naturalesa li va costar tant poc la formació d' aquets óssos pera que aquesta gent hi jugui aixís pe 'ls carrers ab ells? Els meus s' estremeixen de pensarho!

FOSSER I

Un picot ab una aixada,
Un llenzol per la mortalla,
Un clot ben cavat á terra
Res més li manca!

HAMLET (*senyalant un altre cap de calavera*)

Y, aquesta altre? No podria haver sigut el cap d' un gran advocat?.. Qué s' han fet de ses dites y sutileses, sos litigis, interpretacions y trampes? Perqué ara permet que aquest brétol l' enjegue contra una paret ab l' aixada plena de fanc? Y no li armará plet, contra una acció tan criminal!.. Aquest altre, mentres va viure, potser va ser un gran marxant de terres, plé de debitoris, hipoteques, censals, compres y vendes...

Aquí tenia l' arrendament de sos arrendaments y com ha cobrat tot lo que debia cobrar: tot se reduheix á una calavera plena de pols!.. Tots els títols de propietat que tenia no haurian pas capigut dins de sa caixa de mort, y, qui ho diria? totes les fiances y garanties que l' feyan home, no l' hi han valgut per res més que per comprar una caixa, tant petita; que un parell d' escriptures de ses finques, l' omplirían ben bé! Oh! y al seu hereu, per més que sia ric, tampoc li hi quedarà gran cosa més!..

HORACI

Es molta veritat, senyor!

HAMLET

Escolta. El pergamí, no l' fan ab pell de moltó?

HORACI

Sí, senyor, y també s' en fan de pell de vedella.

HAMLET

Doncs, jo 't dic que son més irracionals que 'ls moltóns y les vedelles, aquells que posan la felicitat en la possessió de tals pergamíns... Vull parlar ab aquest home. (*Al Fossier I*) De qui es aquesta sepultura, bon home?

FOSSER I

Meva, senyor. (*Cantant*)

Urí clot ben cavat á terra,
Res més l' hi manca!..

(1) En anglés el verb *to lie* devegades significa *mentir* y á voltes *estar*. D' aixó 'n surt un joch de paraules un xic confós en llengua catalana, per que sempre que 'l Fossier diu que *s' hi está* en la sepultura, té rahó, y també 'n té Hámllet al dirli *que ment*. Aixó es un discreteig que hauriam suprimir, si no creguésem ser deber nostre respectar l' original fins en eixos passatges intraduhibles.

SHMLET

Ja ho crec que es teva perque hi ets dins. Pero la sepultura es pe 'ls morts y no pe 'ls vius; aixís doncs, t' he arapat en una mentida!

FOSSER I

Ho heu dit massa aviat; jo os tornaré l' afront! (1).

HAMLET

Per quin mort estás cavant aquesta sepultura?

FOSSER I

No es cap home, senyor.

HAMLET

Doncs, be, pera quina dona?

FOSSER I

Tampoc es dona.

HAMLET

Doncs, qui es que 's te d' enterrar aquí?

FOSSER I

Un mort, que avans era dona; pero qu' are es res, perque es morta. Deu l' haja perdonada!

HAMLET

Y qué la sab llarga! Parlemli clar y anant al dret, perque del contrari, encare 'm marejaría ab mots de doble sentit. Fa uns tres anys que tinc observat que

(1) Hámlet respón en l' original inglés: *I think it be thine, indeed; for thou liest in 't*. El Fossier I li diu: *You lie out on 't, sir, and therefore it is not yours: for my part, I do not lie in 't, yet it is mine*. Diu Hámlet: *Thou dost lie in 't, to be in 't, and say it is thine: 'tis for the dead, and not for the quick: therefore thou liest*. Tot aixó es el joc de paraules de que hem fet menció.

tothom se torna molt viu... T' ho dic, Horaci, 'l pagés s' assembla ja tant al cavaller, que aviat crec que l' estalonará. (*Al Fossier I.*) Quánt temps fa que ets fosser?

FOSSER I

Se pot dir tota ma vida. Vaig comensar aquest ofici, en el día mateix que nostre rey difunt Hámlet, va vencer á Fortimbrás de Noruega.

HAMLET

Y quán temps farà d' aixó?

FOSSER I

Y, no ho sabeu vos? Si fins la maynada vos ho podrà dir. Aixó va succehir el mateix día en que nasqué el jove príncep Hámlet, el qu' ara es boig y s' en va anar á Inglaterra.

HAMLET

Y, aixó? perquè s' en ha anat á Inglaterra?

FOSSER I

Perqué, perque es boig y allí posará seny. Encara, que si no 'n posa, no hi fa pas res.

HAMLET

Perqué?

FOSSER I

Perque com que allí tots son tant bojós com ell, ningú s' hi fixará.

HAMLET

Y, cóm ha sigut aixó de tornarse boig?

FOSSER I

D' una manera molt estranya, segons diuen.

HAMLET

De quina manera?

FOSSER I

Perdent l' enteniment.

HAMLET

Pero, qué doná lloc á que 'l perdés?

FOSSER I

Quín lloc? aquí á Dinamarca, ahont soc fosser y ho he sigut de xic y de gran, trenta anys arreu.

HAMLET

Y, quan de temps podria estar enterrat un home señse corrompre's?

FOSSER I

Si es qu' ell ja no 's corrompia vivint, com passa tots els dies ab alguns cadavres que no tenen per ahont agafarlos (1), podrá durar cosa de vuyt ó nou anys. Un pelayre durará nou anys segurament.

HAMLET

Y qué té més ell que 'ls altres?

FOSSER I

El que té es una pell tan dura per mor del seu ofici, que pot ressistir més temps al aygua y heu de

(1) L' original diu d' aquests cadavres que son *pocky corses*. Moratin ho traduhí tal com sona, Eschenberg, Montaigu y altres, hi donaren un rodeig perque no semblés tan asquerosament realista.

saber qu' es lo que pudreix més depressa á cualsevol cadavre. (1) Aquí teniu una calavera que ha estat sota terra uns vint y tres anys.

HAMLET

De quí era?

FOSSER I

De quí voleu que sia? De quí os sembla que pot ser?

HAMLET

Jo? no ho sé pas?

FOSSER I

Mala pestilencia per ell y per ses bojerías! Una vegada 'm va tirar una ampolla de ví del Rhin pe 'l cap... Doncs, senyor, meu, eixa calavera es el cap de Yórick, el jutglar del rey. (*El Fosse I dona la calavera á Hámllet.*)

HAMLET

Es aquesta?

FOSSER I

La meteixa.

HAMLET

Ay, pobret Yórick! Jo l' havia conegut molt, Horaci; era un home molt graciós y de gran imaginació. Me recordo de que quan jo era noy m' havia portat moltes vegades á bras y... ara al veure 'l m' esglaya y 'l cor me batega esma perdut!.. Aquí hi han aquells llavis que vaig besar rantes vegades! Qué s' han fet les teves platxeries, saltirons, cansonetes y acudits que casi sempre omplian la taula del rey ab

(1) Shakespeare després de *body* hi posa l' adjectiu *Whoreson* dues vegades.

alegre gatzara? Ara, mancat de carn y pell, ni 't pots riure de ta propia lletjesa... Ves, veste'n al tocador d' alguna de nostres dames, y cántali, per ferla riure, que encare que 's pose un dit de pomades á la fesomia, al fi haurá de sufrir aqueixa mateixa mudansa. *(Posa la calavera sobre la terra que 'l fosser ha anat apilotant.)* Diga'm una cosa, Horaci.

HORACI

Qué, senyor?

HAMLET

Tu creus que 'l gran Alexandre, posat sota terra, té aquesta fesomia tan horrible?

HORACI

Está clar que sí.

HAMLET

Y que faria eixa mateixa fetor?

HORACI

No hi cap dubte.

(El Fossier I, acabada la excavacio de la sepultura, se passeja pel fons de l' escenari, ve 'l Fossier II ab l' ampolla, s' asseuhen á terra y estarán retirats fins al dialóg de l' escena següent.)

HAMLET

Y en quina baixesa hem de parar, amic Horaci!... Y perquè no puc pensar ab les ilustres cendres d' Alexandre, fins á trovarles que tapan el forat d' algún barraló?

HORACI

Ja seria curiós d' anar á esbrinarho.

HAMLET

No, no, no s' ha d' esbrinar res. No has de fer mes que seguirlo ab tota certesa y sense cap violencia d'

imaginació. Es com sí diguésim: Alexandre va morir, Alexandre fou sepultat, Alexandre se va tornar pols, la pols es terra, de la terra 'n fem el fanc, y perquè d' aquest fanc en que 's va tornar Alexandre, no n' haurán pogut tapar un barraló de cervesa? (1).

César l' emperador fet pols y terra,

Pot tapar un forat que prive l' ayre,

Y aquella terra que esglayava als homes

Servirá per tapar un jorn l' esclatxa

D' un envá que deixava al fret molt lliure!

Més... silenci! qué veig? sí, ve la reyna,

Y el rey, tota la cort... á qui acompanyan?

Quin acompanyament á aquestes hores

Y en aquest lloc?.. Tot aixó, es cert, anuncia

Que 'l difunt qu' are portan, atentava

Contra sa propia vida... Sí, sens dubte

Era persona de respecte. Vina,

Amagemnos, vejám...

(S' amagan Horaci y Hámllet)

ESCENA III

CLAUDI, GERTRUDIS, LAERTES, un SACERDOT, els dos FOSSEERS, acompanyament de dames y cavallers, y criats.
HÁMLET y HORACI. *Quatre criats portarán en un bayart el cadavre d' Ofelia vestit de blanc y coronada de flors. Segueix darrera 'l sacerdot, y l' acompanyament; se senten campanes tocar á morts. Hámllet y Horaci s' amagan á la dreta.)*

LAERTES

Digáu qué manca?

HAMLET

Veus aquell es Laertes; es un jove

(1) Encar que sembli incoherent, aquí de sobte Shakespeare 's torna á posar á escriure en vers.

De gran noblesa.

LAERTES

Quina cerimonia
Ens queda per cumplir?

SACERDOT

Li celebrérem
Les honres funerals ab tota pompa.
Sa mort ens fá dubtar, si la suprema
Autoritat que fa les lleys, desd' ara
No hagués intervingut, ella enterrada
En lloc sagrat no fora pas, el día
Del Jutjament final en terra aquesta
No hauría esperat pas, y en lloc de caure
Piadoses oracións sobre sa tomba
Hi haurán caygut sóls pedres y arena.
Se li han permés el vestit blanc y gales
Virginals y el ressó de les campanes
Y la terra sagrada.

LAERTES'

Y, altre cosa
No manca ja?

SACERDOT

Res més; profanaríam
Els honors més sagrats dels que fináren
Si cantéssem el *requiem*, com se canta
Per aquells que s' en van d' aquesta vida
Ab més cristiana voluntat.

LAERTES

Donáuli
Terra, aixís! (*Posan el cadavre á la sepultura.*)
Virginal son cos puríssim
Potser farà florir violes boscanes,
Jo os juro qu' es un ángel ma germana

Que ja es aprop de Deu, mentres vos, plasquia,
Que no braméu en el infern per sempre!

HAMLET (*apart.*)

Ay... si es Ofelia!

GERTRUDIS

(*Espargint unes quantes flors, sobre el cadavre d' Ofelia.*)

Adeu, amiga meva,
Presents hermosos á la més hermosa;
Ferte esposa d' Hamlet un jorn volía
Y esperava cubrir de flors galanes
Ton llit de núvia, no la tomba teva!..

LAERIES

Malehit mil vegades sempre sía
Aquell que va posar l' acció culpable
Que 't vá llevar l' enteniment! No, encara
No la cubriu de terra .. una altre volta
La vull estrényer, ay! entre mos brassos...

(*S' abraça ab el cadavre.*)

Tiráunos terra á abdós, al viu y á n' ella
Y d' aquest plá 'n farém una montanya
Més alta que 'l Pelió, y que s' aixequa
Sobre del blau Olymp que al cel arriba!

HAMLET *Eixint devant de tots*

Qui es qu' es plany ab tant inflat llenguatge
Y adolorit invoca á les estrelles
Que s' aturan sobtades á escoltarlo?
Jo só 'l príncep real de Dinamarca!..

(*S' abrahona ab Laertes, els demés
van per descompartirlos.*)

CLAUDI

Separáulos!

GERTRUDIS

Hámlet món fill, món Hámlet!

TOTS

Senyors!

HORACI

Ay, senyor meu..... prudencia! Calma!

HAMLET

No ho vull; lluitaré ab ell, ja rahó en sobra
Encara que la mort els ulls m' acluqui!

GERTRUDIS

Y, quina rahó tens?

HAMLET

Jo la estimava
Y trenta mil germans, no la volían
No, ab tant d' amor com el que jo li duya.
Qué vols fer ara ab ella?

CLAUDI (*Ap. á Laertes.*)

Bon Laertes,

Mira qu' es foll!

GERTRUDIS

Per Deu! Laertes, déixal;

HAMLET (*Desfentse de Laertes;*

mentres els Fossers omplan la sepultura d' Ofelia de terra y la clouhen.)

Digas el que vols fer? Desfet en llágrimes
Vols plorar? Vols lluitar? Morir sens esma
De fám, ó ferte á trossos, ó be beuret
El llac Esil, menjá un caimán? Depressa
Si tú ho fas, jo ho faré! Vens á plorarla
O á ofendre'm enterrarte en son sepulcre

Ab ella? doncs aixís ho vull, y siga,
Y sí montanyes vols, que 'ns descarreguen
Montanyes y montanyes ara á sobre
Fins qu' eixos camps el sol ardent els torri
Y 'l cim de l' Ossa ab ells al compararse
Semble un terrós humil! Ja que tú 'm parlas
Ab tant d' orgull; et torno igual llenguatje!

GERTRUDIS

Tot aixó son atacs de la follia
Que li dura y l' encén; després, tal volta,
Com la coloma que els petits contempla
El trobaréu callat, mut y sens esma.

HAMLET

Escolta? y perquè aixís has de tractarme?
Jo sempre t' he estimat... Mes, ara... deixa'm
No 'n parlém més... Encar que 'l gran Alcides,
Ab sa forsa y poder vulla estorbarho,
El gat podrá miolar; més la victoria
Será pe 'l gos! Aném.

(*S' en vá Hámlet y Horaci 'l segueix*)

CLAUDI

Sí, veshi, Horaci,

No 'l deixes pas. Y tu, Laertes, ara
Ja veus com tot alló que anit diguerem
T' aconsella tenir més gran paciència,
Mentres dispo el que 'ns convé. Gertrudis,
Convindrà que á ton fill algú no 'l deixe,
Farém un monument d' aquest sepulcre,
Poser vindrán ay! hores més tranquiles...
Ara, 'ns convé patir!....

ESCENA IV

Saló gran del paláu real

HAMLET y HORACI

HAMLET

Prou ja 'n parlárem.

Ara 't voldria dir tot el que resta.
Te'n recordas de tot?

HORACI

Puc oblidarho?

HAMLET

Estava ab cor inquiet, perdut, sens esma,
No podia dormir, y jo 'm tenia
Per més trist que 'l catiu plé de cadenes.
Una follia fou que beneheixo
Y ara soc viu no més perque vaig ferla.
C'ial confessar que l' imprudencia á voltes
Éns serveix més que accions premeditades
Que, per pensades que les fem, s' esguerran
Molts colps en aquest món; tot aixó proba
Que la má del Etern, sempre infalible,
Nostres accions governa y encamina
Per més que l' home per eizar les fassa.

HORACI

Crec qu' es molt cert aixó.

HAMLET

Doncs, com te deya,
Vaig sortir de ma cambra, ab una manta
De mariner, mal disfressat; á fosques

Y á les palpentés, vaig entrar ahont eran
En Ricard y en Guillén dormits; agafo
Sos papers y á ma cambra desseguida
Me 'n vaig tornar. Allí segur, y ab pressa
Sense rezels y sense por, les cartes
Que duyan del rey d' ara, vaig obrirles
Y en elles vaig trobar traició tan negra
Que quasi no's pot dir. Alló era una ordre
Dihent que convenia á nostre pátria
Y á Inglaterra també, que molt depressa
'M matessin á mí, que si no ho feyan
Tot serien desdixes y desordres.
Deya 'l paper que, al ser llegit, sens darli
Temps al butxi pera esmolar les eynes,
Que 'm tallesin el cap!

HORACI

Y, aixó es possible?

HAMLET

Aquí tens l' ordre (*L' hi mostra una carta*)
Ja podrás llegirla
En mellor ocasió. Vols enterarte
Del que vaig fé allavors?

HORACI

Senyor, digáumho.

HAMLET

Ja ho veus com rodejat de eixes vileses
Tan criminals, el drama ells comensavan
Avans de que 'n pogués entendre el próleg.
Ab tot y aixó, m' assento, escric una altre
Ordre real ab bona lletra, ('m creya
Avans, com tots e's prínceps, qué l' escriure
Net y corrent, era una cosa baixa

Y fins vaig procurar fer mala lletra
Per semblar rey), y ara prou coneixo
Que escriure be me va salvar la vida!..
Vols saber que escribí?

HORACI

Sí.

HAMLET

Pregava
(Com si jo fos el rey,) al d' Inglaterra,
Que de feudal penyora en obediencia,
Y perque refluís com una palma
Nostra amistat ensemps, que la pau santa
Coronada d' espigues nostre imperi
En amor y amistat conservés digne,
(Y ab altres enlavrades fullaraques;)
L' hi deya clar, que al rebre aquella lletra,
Sens més ni més, dongués mort desseguida
A n' els dos missatgers que la portavan
Sens darlos temps de confessá' el delict.

HORACI

Y, cóm vau sagellar aquest missatge?

HAMLET

Per un voler del cel. Llavors, jo duya
L' anell del pare meu, que 'l sagell porta
Que serví pera fer el que sagella
Ara mon oncle. El plec després tancava,
Li poso igual endressa, y el retorno
A la cambra dels dos; ningú ho va veure.
L' endemá fou el jorn del abordatge,
El que després passá, ja ho sabs...

HORACI

Doncs, ara,
En Ricard y en Guillém tots dos caminan
Drets á la mort?

HAMLET

Ja veus qu' ells ho volían;
Ma consciencia en cap forma no m' acusa,
Ells mateixos cercaren el seu cástic,
Hi ha molt perill pera l' humil ficantse
Entre 'ls acers de dos senyors que lluytan.

HORACI

Deu meu! quin rey tením!

HAMLET

Y, tú, ara pensas
Que no dec acabar lo que empenia?
Aquell que va matar ay! á mon pare,
Que ha lograt de la mare la deshonra,
Que s' ha ficat com lladre vil al throno,
Trepixant tots mos drets, y conspirava
Contra ma vida ab tan indignes medis;
No 'l tinc de castigar ab eixa destra?
No sería cent colps, vil y culpable
Si consentís que visqués més un monstre
Que pot cometre crims tants com fins ara?

HORACI

Aviat l' avís darán desde Inglaterra
Que s' han cumplert ses ordres.

HAMLET

Desseguida
No dubto qu' ho sabrá. Tinc temps encara
Y per matar á un home, un moment sempre
Es prou, Horaci! Ara á mí 'm contorba

El d'isgust qu' he tingut ab en Laertes.
Oblidantme de mí, no he sabut veure
En el meu sentiment, del seu la imatge.
Vull ferme son amic; més l' amenassa
Ab que 's planyía, m' excitá les ires.

HORACI

Callau, Quí ve per allá? (*Entra Enric.*)

ESCENA V

HÁMLET, HORACI, ENRIC

ENRIC

Sia molt benvingut Vostre Altesa, á Dinamarca.

HAMLET

Grans mercés. Coneixes á aquesta mosca?

HORACI

No, senyor.

HAMLET (*Apart á Horaci*)

No 't sapiga greu, perque el coneixe 'l es ben poc agradable. Es amo de moltes terres que donan molt, y per més que siga una bestiota que mane á altres besties, pitjors qu' ell, té la seva estable á la taula del rey. Es la gralla més xarrayre qu' he vist en ma vida, pero ja 't dic, es propietari d' una gran cantitat de pols y terra.

ENRIC

Bon senyor príncep: si Vostre Altesa no té gran ocupació que ho impesca, jo os donaria un missatge de part del rey.

HAMLET

Vos escolto ab molta atenció. Mes, feu servir el capell per l' us que fou destinat, quecrec va ser pe'l cap.

ENRIC

Moltes gracies, senyor. Si fa molta calor!

HAMLET

Al contrari, fa molt fret. El vent es del Nort.

ENRIC

Es veritat; fa fret.

HAMLET

Ara 'm sembla que no. Al menys per mí, fa una calor que ofega.

ENRIC

Oh, sí, sí, molta calor, molta..... tant, que no sé com dirho. Doncs, senyor, el rey m' envía á dirvos que ha fet una aposta en favor vostre. Aixó es el missatge.

HAMLET

Recordauvos de que 'l barret serveix pera...

(*Li posa 'l barret per forsa.*)

ENRIC

Oh, senyor! si ho feya per comoditat. Si, si... El cas es que Laertes acaba d' arribar á Dinamarca. Oh! es un galán cavaller, no hi ha cap dubte. Bones qualitats, bon tracte, estimat de tothóm; parlant sense passió, es pot confessar, qu' es la flor de la noblesa, perque té totes les prendes que 's poden demanar á tot un cavaller.

HAMLET

La pintura que 'm feu d' ell no desmereix gens en vostre boca; encara que 'm creya que al fer inventari de ses bones qualitats, l' aritmética y la memoria tindrían rahóns y 's farien petites per una quantitat tant grossa. Mes, sense exagerar les llohanses, jo 'l tinc per un home de gran cor y de tant extraordinaries qualitats naturals, que, parlant ab tota veritat, no trobará parió sino mirantse al mirall; que l' hi vulga trobar en altre lloc, no més hi trobará esbossos sense acabar.

ENRIC

Vostre Altesa, acaba de fer la més perfeta de les justícies, al parlar aixís de Laertes.

HAMLET

Sí, pero vull saber perquè 'ns torném roncs ara, ficant en nostre conversa tantes llahors d' eix cavaller?

ENRIC

Qué voleu dir, senyor?

HORACI

No sería mellor que parléssiu més clar? Jo crec que no os costaría gayre.

HAMLET

Dic á qué ve parlar tant d' aqueix cavaller?

ENRIC

De Laertes?

HORACI (*Ap. á Hámlet*)

Es qu' ara ja ha vuydat tot el que tenia á dins y se l' hi acabat la provisió de paraules meloses.

HAMLET

Sí, senyor, del mateix.

ENRIC

Jo crec que sabreu que...

HAMLET

Voldria que no 'm prenguésseu per ignorant; encara que la vostre opinió no 'm donaría gran aromenada. Y bé, qué més?

ENRIC

Deya que no podíau pas ignorar els mérits de Laertes.

HAMLET

Jo no m' atreviré á confessarho per no igualarme ab ell, perque pera coneixer be á un altre, es precis coneixers' be á sí mateix.

ENRIC

Jo ho deya per sa destresa en el manejar l' acer, ja que segóns diu tothóm, no té pas rival.

HAMLET

Y quina arma es la seva?

ENRIC

Espasa y daga.

HAMLET

Son dues armes... Be, vaja, aneu dihent.

ENRIC

Doncs, senyor, el rey ha apostat sis cavalls selvatges, contra ell, y ell ha apostat contra 'l rey sis es-

pases franceses ab ses dagues, y gorniments, com cinturó, talabart y tot el demés per l' estil. Tres d' aquestes curenyes son la cosa més ben feta que 's puga pensar. No n' hi han d' altres, vaja! Son cosa de gust, si senyor!..

HAMLET

Y, qué son, per vos, les curenyes?

HORACI (*Apart*)

Ja 'm pensava jo que, sense notes ni apuntador, no podrián acabar el dialeg.

ENRIC

Senyor, jo crec que les curenyes son... aixís una cosa com cinturons.....

HAMLET

Ja ho fóran si poguéssim portar al costat un canó d' artilleria, pero mentres no 'n poguéim dur n'haurém de dir cinturons. Aném al cas. Hi han sis espases franceses ab els seus cinturons (y entre ells tres curenyes primoroses) contra sis cavalls selvatges... Aixó es l' aposta del francés contra 'l danés? Y, perquè s' ha fet l' aposta que diheu?

ENRIC

El rey ha apostat que sí lluytéu ab Laertes, en dotze escomeses no serán més de tres les estocades que ell vos donga; y Laertes ha dit que en aquest temps vos en donará nou pe 'l cap més baix, y voldría que aixó 's resolga depressa, si vos hi veniu be.

HAMLET

Y, sí dic que no?

ENRIC

Vull dir si admetau la lluyta.

HAMLET

Doncs, senyor meu; jo dec passejarme per aquest saló, perque, si á Sa Majestat no li sab greu, aquesta es l' hora en que hi acostumo á pendre la fresca. Que porten aquí els estocs, y si aquet cavaller ho vol aixís, y 'l rey també, l' hi fará guanyar l' aposta, si puc, y, si no puc, m' aconsolaré guanyant afront y estocades.

ENRIC

Voléu, doncs, que ho diga aixís mateix?

HAMLET

Aixó es el que hi ha en net; vos hi podreu afegir totes les flors y violes que os vingui be.

ENRIC

Senyor: tinc l' honor de oferir novament mos respectes á Vostre Altesa (*S' en va.*)

HAMLET (*Escarnintlo*)

Soc, sempre, sempre vostre.

ESCENA VI

HÁMLET y HORACI

HAMLET

Fa molt be de recomenarse á sí mateix; perque no hi hauria pas ningú que ho fes per ell.

HORACI

Aquest home 'm sembla un falsiot que comensá de volar ab la closca del ou enganxada á les plomes.

HAMLET

Sí, Horaci, y diuhen d' ell que avans de mamar ja feya cortesies al pit de la seva mare. Eixos son homes dels estimats en nostre etat corrompuda, no més perque 's saben acomodar als gustos del día fent compliments ab apariencies exteriors, falagueres y festoses... Aixís solen enlluhernar als homes prudents y captar son afecte, però s' assemblan massa á l' escuma que, per més que s' infle bullint y 's fasse grossa, al bufarhi á sobre 's coneix massa el qu' es; totes les bambolles vuydes se desvaneixen y en la copa no hi queda res!..

ESCENA VII

HÁMLET, HORACI, UN CAVALLER

CAVALLER

Senyor: Sa Majestat, per medi del jove Don Enric os enviá un missatge, y aquest ha dit que l' esperávau en aquest saló. El rey m' envía ara á dirvos si os voleu desafiar ab Laertes, ara mateix, ó be si ho voleu fer més tart.

HAMLET

Jo no més tinc una paraula y la someto á la voluntat del rey. Si aquesta hora li ve be, també 'm ve be á n' á mí. Aixís doncs, podém lluytar ara ó més tart, ab tal de trobarme tan ben disposat com ara.

CAVALLER

Aixís el rey y la reyna baixarán ab tota la Cort-

HAMLET

Está molt be.

CAVALLER

La reyna voldria que avans de comensar la lluyta parléssiu ab Laertes donantli mostres de afecte y bona amistat.

HAMLET

Es un advertiment molt just y molt prudent.
(*S' en va 'l cavaller.*)

ESCENA VIII

HAMLET y HORACI

HORACI

Tinc por de que perdréu, aenyor!

HAMLET

Doncs, jo crec que no. Desde que Laertes s' en aná á Fransa, que no he deixat d' excercirme jugant l' estoc y crec que 'l guanyaré. Pero... no 't pots pensar pas quina pena tinch al cor!.. Y no sé perque, ni puc dirho. No tinc pas cap motiu!..

HORACI

Ab tot y aixó, senyor...

HAMLET

Tot son il·lusions. Pressentiments que no més poden torbar á una ánima de dona...

HORACI

Si vos sentiü alguna repugnancia ó inconvenient, no os hi capfiqueu més. Ja aniré á trobarlos y 'ls diré que esteu malalt y que no podeu lluytar.

HAMLET

No, de cap manera. Què se m' en dona de tals pressentiments tontos? Fins en la mort d' un auccellet hi té la seva part una Providencia irresistible. Si ha arribat la meua hora, no cal esperar-la; si no té de vindre ara, senyal de que vindrà més tart; tot consisteix en trobarse previngut pera quan vinga. Si l' home al acabar de viure no sab lo que li esdevindria si visqués més, qué hi fa que mori tart ó dejorn? Saber morir be es lo principal.

ESCENA IX

HÁMLET, HORACI, CLAUDI, GERTRUDIS, LAERTES, ENRIC,
*Cavallers, dames, acompanyament. Patges que portan
estocs d' acer.*

CLAUDI (1)

Vina Hámlet, vina, estreny les mans aquestes.
*(El rey posa la mà d' Hámlet entre
les de Laertes.)*

HAMLET

Laertes! si t' he ofés, perdó 't demano,
Com un bon cavaller tú ara perdóna'm,
Tots els presents saben molt be, y 'm sembla
Que tú ho haurás sentit, que la follia
Torba mon seny y á voltas m' aclapara.
Tot el que jo haja fet poguent ofendre
Els sentiments més tendres ó més íntims
De ton cor, de ton nom ó ta honradesa;
Dic, davant de tothom, que ma follia,

(1) Fins al acabament de la tragedia Shakespeare torna á escriure en vers,

No més que ma follia, en té la culpa.
Pot Hámlet habé' ofés may á Laertes?
Jamay; Hámlet no fou, perque no estava
Hámlet en sí, y si un colp ofenia
A Laertes, no fou Hámlet culpable
Perque ara ho desmenteix y ho desaproba.
Doncs qui va ser? No més la malaltia
De son cervell. Y perque aixís notori
Siga á tothom, Hámlet ara 's declara
Del ofés, bon amic, y sòls contrari
De la follia trista que ara 'l vexa.
Permetáu que davant la Cort ho diga,
Y m justifique d' intencions culpables
Y os demane perdó y oblit á l' hora.
Vaig tirar contra 'ls murs trets de ballesta
Y, per descuyt, á mon germá feria.

LAERTES

Mon cor, que 'm exigí venjansa justa,
Ja queda satisfet. La meua honra
No pot prometre més, fins que vells jutges
Tant prudents com honrats, mirant la cosa
Digan que l' honor meu está sens taca.
Mentres espero aixó, jo el vostre afecte
Accepto y trobará el meu sempre pronte
A no ofendreu's jamay.

HAMLET

Jo os agraeixo
Aquest oferiment; y en eixa lluyta
Que ara comensarém, lluytaré, os juro,
Com si germá meu fos mon adversari.
Donáunos els estocs.

LAERTES

Sí, sí, donáu-me'n.

HAMLET

No os será pas difícil la victoria,
Vostre destresa lluhirá com sempre
Sobre mon desacert, com una estrella
De la nit bruna en mitj de les tenebres.

LAERTES

No feu burles, senyor!

HAMLET

De cap manera.

CLAUDI

Enric, dónals'hi estocs; Hámlet, no ignoras
Les lleys?

HAMLET

No, senyor rey; ben conegudes
Les tinc; heu apostat per el més débil!

(Posan una taula al centre del escenari vora 'l fons, per a posarhi les copes d' or que s' ompliran quan ho mane el rey. Claudi y Gertrudis s' asseuen al costat de la taula; i acompanyament també. Els patges drets per a servir les copes. Hámlet y Laertes se preparan a lluytar y Enric y Horaci farán de padrins)

CLAUDI

No tinch cap por de perdre. La destresa
Conech dels dos, y encare que Laertes
Hage guanyat y molt, la gloria nostra
Será més gran.

LAERTES *(probant l' estoc)*

Es molt pesat. Un altre.

HAMLET *(Fent lo mateix)*

Aquest es bó! son iguals tots?

ENRIC

Quí 'n dubta?

CLAUDI

De copes de bon ví pareu la taula.
Si Hámlet li dona dues estocades
Y para la tercera de Laertes,
Que descarreguen els canóns depressa
De les torres reals. Jo voldré beure
A la salut d' Hámlet, dins de la copa
Hi tiraré una perla més preciosa
Que la que 'ls últims reys de Dinamarca
Varen tenir en llurs reals corones.
Portau les copes d' or. El tambor diga
A les trompetes, la trompeta al guayta
Y 'l guayta al artiller, y 'l canó ho conte
Després al Cel, y 'l Cel per fi á la terra;
Que 'l rey de Dinamarca aquí are brinda
A la salut d' Hámlet! Abdós, vosaltres,
Que habeu de judicar, fixéuvos. Ara!..

HAMLET *(posantse en guardia)*

A mí, senyor!

LAERTES *(fent lo mateix)*

Estic á punt!

HAMLET *(escometentlo)*

Vá, una!

LAERTES

No! No!

HAMLET

Que ho digan!

ENRIC

Sí, si ha sigut una!

LAERTES

Donchs aném per una altre!

CLAUDI

Espera, espera!

Donáume beure.

(Sospenen la lluyta. Claudi tira una perla á la copa y beu, allarga la copa á Hámlet y aquet la refusa. Se sent remor de trompetes y canonades.)

Hámlet, aquesta perla

Te la ofereixo y ab ella bec des d' ara
A ton triomf. Donáuli aquesta copa.

HAMLET

Esperáu; *(tornan á lluytar)*

Vull donarli eixa estocada.

Vaja! va una altre! Qué hi diheu?

LAERTES

Confesso

Que m' heu tocat y es bona!

CLAUDI

Nostre fill guanyará. No hi ha cap dupte!

GERTRUDIS

Com es robust, se cansa. Fill meu, vina
Pren aquest mocador, Hámlet, aixuga't

La suor de ton front. La reyna brinda
l'er ta fortuna, Hámlet.

(Pren la copa destinada á Hámlet y beu. El rey vol esiorbarla. La reyna torna á beure.)

HAMLET

Gracies, senyora.

CLAUDI

No begueu, qu' haveu fet?

GERTRUDIS *(ab naturalitat)*

Si jo, vull beure,

Perdonéume, tinc set!

CLAUDI *(Apart)*

La envenenada!...

Pero... no hi ha remey!

HAMLET

Jo, no vull beure.

Després, beuré.

GERTRUDIS

Vina, fill meu, vull ésser

Jo la que 'l front t' aixugui.

LAERTES

Veurém si ara

L' encertaré.

(Laertes se posa á parlar ab veu baixa ab el rey, mentres Gertrudis aixuga la suor d' Hámlet.)

CLAUDI

Jo crec que no.

LAERTES (*Ap.*)

Ay, sento
Que la consciència 'm crida que no ho fassa!

HAMLET

Aném per la tercera. Amic, em sembla
Que no lluyteu ab tota forsa. Os prego
Que embestiu ab més ira. Penso ara
Que sòls voleu jugar!

LAERTES

Doncs, sí, á veure!...
(*Lluyan altre colp.*)

ENRIC

Ni l' un, ni l' altre.

LAERTES

Va per vos aquesta!
(*Se cambian els acers de tal manera que l'
un tereix al altre ab l' acer del contrari.
Horaci y Enric van per descompartirlos.
Gertrudis cau mitj morta en brassos del
rey. Confusió y desordre.*)

CLAUDI

Separáulos! S' ho prenen massa al viu!

HAMLET

No, no, un altre colp!

ENRIC

Mirau: la reyna!...

HORACI

Tots dos ferits!

ENRIC

Cóm ha sigut, Laertes?

LAERTES (*Sostingut en brassos d' Enric*)
He caygut en el llas que jo parava.
Me moro per ma propia traydoria!

HAMLET

Que té la reyna?

CLAUDI

Ay fill, se des mayava
Al veure't ja ferit...

GERTRUDIS

No, mentida!
Es la copa, la copa, mon car Hámlet!
He mort... Envenenada! (*Cau morta.*)

HAMLET

Traydoria!
Tancau les portes!.. Als traydors! buscáulos!..

LAERTES

El traydor es aquí. Hámlet t' espera
Desseguida la mort. Al món no's troba
Medicina que avuy salvarte puga.
Viurás molts pocs moments. En la má portas
L' instrument de ta mort, envenenada
Tenia jo la punta de ma espasa.
Y ab ella m' has ferit també. No esperis
Que m' aixequi d' aquí. La teva mare
Ha begut les metzines. No tinc esma...
(*Fent un esfors pera parlar.*)

El rey es el traydor! El rey!..

(*Claudi va per fugir. Hámlet l' hi clava l'
acer al cor. Qnan el reyes á terra, Hámlet
l' hi farà beure lo que resta de la copa en
que ha begut Gertrudis.*)

HAMLET

Encara
Hi ha verí á la punta? Les metzines
Que fassan son efecte!..

TOTS

Ay, Ay!

CLAUDI (*cayent*)

Guardáume,
Salváume, amics!..

HAMLET

Tú, incestuós y lladre!
Criminal!.. beu també en la teva copa
Y acompanya també á la meva mare!

LAERTES

Es cástic merescut! La preparava
Ell mateix la beguda... Ara oblidemnos,
Oh, generós Hámler, de tot; no cayga
La mort del pare meu ni aquesta meva
Sobre de tú, ni sobre meu la vostra.

(*Cau mort.*)

HAMLET

Deu te perdone! 'L seguiré, jo 'm moro!..
Adeu! regina y mare desdixada!..
A tots els que veyeu eix espectacle
Que os omplena d' esglay y palidesa
Jo os diria... Mes ay; que 'l temps em manca,
Y es la mort un ministre que no espera
Quan l' hi ha arriuat l' estona. Jo... os diria,
mes no ho puc dir. Jo 'm moro! tú, sí, Horaci,
Tú, que viurás digas á tots quins foren
Les rahons que movían ma conducta.
Diga'ls la veritat!..

HORACI

Jo, no puc viure!
Jo tinc, senyor, una ànima romana
Y encara hi ha verí dintre la copa.

(*Va per beure, més Hamlet y 'ls
patges l' hi prenen la copa de les
mans.*)

HAMLET

Dona'm la copa! no... per Deu t' ho prego.
Horaci, car amic, si aquelles causes
Que m' han portat á fer aixó, secretes
Quedessin desde avuy, ab quina afronta
Mon nom al pervenir no arribaria?
Si algún colp en eix món vas estimarme
Triga un xic més á vindre ab mi. y allarga
La càrrega de viure fatigosa
En eix món de miseris y á tots digas
Ma historia trista!

(*Se sent remor de clarins de guerra*)

Qué es aquesta martxa?

ESCENA X

Dits y un CAVALLER

CAVALLER

Es Fortimbrás el príncep de Noruega
Que torna victoriós de la Polònia,
Y ab les trompes guerreris ell saluda,
A uns missatgers que venen d' Inglaterra.

HAMLET (*defallint*)

Jo 'm moro, Horaci. Ja 'l verí m' ofega
Ni 'm deixa respirar!.. No podré viure

Per saber noves d' Inglaterra... Penso
Que Fortimbrás d' eixa nació ha de obtindre
El sceptre y la corona. Jo l' hi dono
Mon sufragi. Tú, cóntali ma historia
Y tot el que ha passat. A mí, no 'm resta
Més que el silenci etern!.. (Mor.)

HORACI

Per fi 's rompia
Aquest gran cor! Adeu, oh, si, gran príncep.
Els àngels ton repós vetllen y 't dugan
Al celestial deport! Més, cóm s' acostan
Les trompes y clarins!..

ESCENA ÚLTIMA

*Dits y FORTIMBRÁS ab dos EMBAIXADORS y soldats
que 'ls acompanyan*

FORTIMBRÁS

Quina es aquesta
Escena de dolor?

HORACI

Qué cercáu, ara?
Si veure no voléu desdixes tristes
Y esglayadores, entornause'n!..

FORTIMBRÁS

Eixes
Terribles morts demanarán venjansa.
Oh mort altiva, quin festí disposas
En tes morades infernals, que dallas
Aixís, d' un colp, tantes augustes iestes?

EMBAIXADOR I

Ens esglaya de véureho. Aquells missatges
Que dúyam d' Inglaterra, tart arriban.
Ja aquells que 'ls han de rebre no 'ls escoltan.
L' ordre del rey se va cumplir. La vida
Ja Ricard y Guillém ensemps van perdre.
Mes, qui 'ns agrahirá nostra obediencia?

HORACI

Encara qu' ell visqués no os ho agrahiría,
Perque ell no ho va manar. Mes ja vosaltres,
Els que tornáu vencent al de Polonia,
Y 'ls missatgers que arriban d' Inglaterra;
Si al trobarvos aquí, sou desitjosos
De saber cóm ha estat eixa tragedia;
Disposau que 'ls cadávres dalt d' un túmbol
A vista de tothóm exposats éian.
Llavors jo diré al món, que ara la ignora,
La historia y la rahó d' eixes desgracies,
Os parlaré de crims, d' accions indignes
Bárbares, criminals, y de sentencies
Que va dictar l' etzar, morts imprevistes,
Morts violentes. traydoria odiosa
Y enganys tan malhaurats, que foren causa
De les morts dels mateixos que 'ls pensaren.

FORTIMBRÁS

Os desitxo escoltar. A tots els nobles
De la nació vull congregar; que os senten.
Grans thresors me presenta la fortuna
Que m' esglayan al veure'ls; la corona
De Dinamarca sé que ara 'm pertoca
Per antics drets, qu' es just fassa que 'm válguin.

HORACI

També vos puc parlar d' aixó. El sufragi
Que la boca d' Hámlet doná al tancarse

Per sempre més, vos contaré algun día.
Les passions populars ara mogudes
Més que may están folles; ni una estona
Allarguém eix intent, que la malícia
O l' engany, molt de mal podrián fernos.

FORTIMBRÁS

Quatre dels meus capdills el cos s' en porten
D' Hámlet vestit ab les reals insignies
De brau guerrer. Sí ell al throno un día
S' hagués sentat, un excellent monarca
Hauría esdevengut, com pocs n' hi hajan!
Les trompes militars á son cadavre
L' hi fassen els honors guerrers. Treyéulos
Depressa eixos cadavres. L' espectacle
Que ofereixen als ulls, es molt més propi
D' algún camp de batalla, que d' eix situ.
Vosaltres feu que l' host tota saludi,
Ab salves y tambors, Príncipe tan noble!

FÍ DE LA TRAGEDIA